

ODNOS MLADIH V DO ŽIVALI

Raziskovalna naloga

Mentor:

Sergej Vučer, prof.

Avtorici:

Klara Kač, 4.g
Anja Mlakar, 4.g

Gimnazija Celje-Center

marec 2006

VSEBINA

Naloga obsega:

74 strani,

32 tabel,

30 grafov,

2 prilogi.

KAZALO

1	POVZETEK.....	5
2	UVOD.....	6
3	HIPOTEZE	8
4	METODE RAZISKOVALNEGA DELA	9
5	TEORETIČNI DEL.....	10
5.1	Prastara veza med človekom in psom	10
5.2	Zakaj je bil pes prva domača žival?	10
5.3	Filozofija in religija.....	11
5.4	Skrivnostne sile udomačitve.....	11
5.5	Prednosti otrok, ki živijo z živaljo.....	12
5.5.1	Hišni ljubljenci za vsako starostno obdobje.....	12
5.5.2	Pomirjevalni učinek	12
5.5.3	Socialna izkušnost.....	13
5.5.4	Doživeti košček narave	13
5.5.5	Izkušnja s smrtjo.....	13
5.5.6	Starši kot posredovalci	14
5.5.7	Hišni ljubljencek-potrošniški objekt.....	14
5.5.8	Zdravstveno-brez pomislekov	14
5.6	Hišna žival - otrokov prijatelj in vzgojitelj.....	14
5.6.1	Pomen odnosa med živaljo in otrokom.....	15
5.7	Vpliv domačih živali na otrokov vsestranski razvoj	16
5.7.1	Žival pomaga pri razumevanju narave	16
5.7.2	Žival lahko pozitivno vpliva na socializacijo otrok	17
5.7.3	Raziskava revije Moj pes.....	17
5.8	Vzgojni učinki hišnih ljubljencev	18
5.8.1	Predšolski otrok in mačka	19
5.8.2	Predšolski otrok in hišni ptiči.....	20
5.9	Pet terapija - Ko živali pomagajo bolnim otrokom	20
5.9.1	Kaj je tisto zaradi česar je pet terapija učinkovita?.....	22
5.10	Živali v bolnišnici	22
5.10.1	Psi v ljubljanski pediatrični kliniki.....	24
5.10.2	Moč psov	24
5.11	Hipoterapija	26
5.11.1	Oblike terapije.....	26
5.12	Zločin nad živaljo in zločin nad človekom: partnerja v zločinu	27
5.12.1	Krutost do živali: Prvi v vrsti mnogih zločinov?.....	27
5.13	Tovariš ali predmet?.....	29
5.14	Pomožni učitelj - pes	30
5.15	Nas res izkoriščajo?	30
5.16	Več vprašanj kot odgovorov	30
5.17	Med ponižnostjo in postavljanjem	31
5.18	Psi kot vojaške maskote.....	32
5.19	Pasji piloti in krmarji - november 2005	32
5.20	Prijatelji v vojnih vihrah.....	33
5.21	Tudi psi imajo poklic.....	33

6	ANALIZA PRIDOBLJENIH PODATKOV	35
6.1	ANKETA.....	35
6.2	POGOVOR Z VETERINARSKIMA INŠPEKTORICAMA.....	65
6.3	POGOVOR S POLICIJSKIM INŠPEKTORJEM	67
7	RAZPRAVA.....	68
8	ZAKLJUČEK.....	71
9	LITERATURA.....	73
10	PRILOGE.....	74

1 POVZETEK

Večina ljudi ob besedi žival pomisli na domačega ljubljénčka, ljubke mladičke in vragolije, ki jih zganjajo, mehke kožuške... Pa je življenje živali v stiku z ljudmi vselej le zabavno in lepo?

Raziskovalna naloga Odnos mladih do živali se ukvarja z vsakdanjim razmerjem med dvema na videz povsem različnima bitjema, ki pa lahko bivata v prijetnem sožitju. Odgovarja na vprašanja o različnih dejavnikih, ki vplivajo na odnos med mladim človekom in živaljo, vzrokih za agresivno vedenje mladih do živali in vlogi, ki jo imajo živali v življenju človeške družbe.

Na oblikovanje človekovega odnosa do živali odločilno vplivata družinska vzgoja in okolje, iz katerega otrok izhaja. Veliko mladih, tako na podeželju kot tudi v mestih, ima domačo žival, torej je stik z živalmi pogost.

Odnos, ki ga razvijejo do njih, je večinoma pozitiven, saj imajo mladi živali radi in z njimi pravilno ravnajo. Kljub vsemu pa so (pre)pogosta dejanja, mladostnikov, ki živalim škodujejo.

Ko gre za mučenje živali, lahko motive iščemo tudi v socialnih razmerah v katerih mladi storilci živijo. Nasilje mladega človeka nad živaljo je prvi pokazatelj agresivnega značaja, ki lahko kasneje privede tudi do nasilja do soljudi.

Živali si s svojo koristnostjo in pozitivnim vplivom na ljudi, človeškega prezira zanesljivo ne zaslužijo. V družbi namreč opravljajo pomembne naloge, ki jih človek sam ni sposoben izvajati - otroke učijo odgovornosti in interakcije, sodelujejo v zdravstvenih terapijah, pomagajo slepim in invalidnim osebam, rešujejo ponesrečence... In mladina se te koristne vloge živali zaveda.

V društva za zaščito živali se mladi ne vključujejo in tudi ne zavračajo živalskih proizvodov.

2 UVOD

Odločili sva se za raziskovalno nalogo z naslovom Odnos mladih do živali. Raziskati nameravamo problem odnosa mladih do živali in dejavnike, ki vplivajo na njegov razvoj. Nalogo sva razdelili v tri idejne sklope.

1. Osebni odnos mladih do živali in njegov razvoj

Kot prvo bova raziskali razlike in podobnosti v socializaciji otrok v ruralnem in urbanem okolju in vpliv teh dejavnikov socializacije na razvoj različnega odnosa do živali. Zanima naju ali so otroci, ki odraščajo »na vasi« bolj vajeni živali in njihove družbe in ali so s tem naučeni vzpostavljati z njimi stike.

Radi bi tudi izvedeli ali zaradi odtujenosti od narave zaradi mestnega načina življenja ravno mestni otroci in mladina iščejo pristnejši stik z njimi in zato morda pogosteje izrazijo željo za nakup domače živali, t.i. ljubljénčka. Posledično naju zanima tudi, ali življenje v urbanem okolju otrokom ne omogoča stika z divjimi živalmi in domačimi živalmi s kmetij, ter so zato sposobni pristnega stika in vzpostavljanja (morda celo pretirano) osebnega odnosa le do hišnih ljubljénčkov, drugih živali pa se pogosteje bojijo.

S pomočjo ankete bova skušali ugotoviti, katere živali so mladim pri srcu ter katerih se bojijo. Skušali bova tudi analizirati vpliv medijev na oblikovanje odnosa do posameznih živali. Zanima pa naju tudi koliko mladih se zaradi ljubezni do živali odloči za vstop v različna društva za njihovo zaščito in/ali zaradi tega spremenijo način življenja (npr.: vegetarijanstvo, nošenje krzna, usnja, slonovine). Skušali bova izvedeti, katere vrste živali se v našem okolju najpogosteje pojavljajo med hišnimi ljubljénčki ter zakaj se družina odloči za točno določeno žival. Ali je nakup premišljen ali posledica trenutnega vzgiba. Zanima naju, kakšen je odnos različnih članov družine do hišnega ljubljénčka in kako definirajo mladi skrb za žival ter ali pri skrbi sodelujejo.

2. Agresivno vedenje mladih do živali, njegov izvor in motivi

Izvedeli bi radi ali se zaradi v mestih bolj izraženih socialnih problemov družin, kot so npr. alkoholizem, nasilje, zlorabe, ipd., sproža in spodbuja razvoj agresivnega vedenja otrok do živali. S tem bi radi ugotovili, ali lahko predvidevamo vzročno posledično zvezo med agresijo nad ljudmi in agresijo nad živalmi. Sklenili sva raziskati vzroke agresivnih dejanj mladih nad živalmi.

V najini nalogi sva se osredotočili predvsem na mlajšo generacijo, tj. najine sovrstnike. Izvedeti želiva kolikšen je delež mladih med mučitelji živali in kolikšen je delež tistih, ki imajo do živali pozitiven odnos. Predvsem naju zanimajo dejavniki, ki mlade navajajo k razvijanju določene vrste odnosa do živali. Odločili sva se tudi raziskati kateri so dejavniki, ki mlademu človeku predstavljajo motiv za mučenje živali. Ugotoviti bova skušali katere živali so pri nas med najpogosteje mučenimi in zlorabljenimi ter zakaj ravno te (s tem misli na razliko med domačimi, divjimi in potepuški živalmi).

3. Sobivanje ljudi in živali ter žival kot dejaven in koristen član družbe

Kot zadnje sva se odločili raziskati tudi sožitje živali in ljudi v modernem svetu. Zanima naju vpliv različnih živali na naše vsakdanje življenje. Živali bova predstavili kot za človeka koristne člane družbe. Najina predpostavka bo podkrepljena s primeri psov s poklici, različnih zdravstvenih terapij z živalmi, pozitivnih vplivov živali na

duševno motene ali ostarele osebe. Zanima naju tudi kakšen odnos ima domača žival do človeka, ali paradigma o izkoriščevalskih mačkah in zvestih, a priskledniških psih drži in kako ter zakaj se je razvil koncept domače živali - zakaj je človek navezal stik z njo.

V tej nalogi se bova torej predvsem posvetili mladim, živalim, njihovem odnosu ter sobivanju. Vzrok za nastanek najine raziskovalne naloge je prav v porastu kriminalnih dejanj (agresivnih dejanj nad živalmi) tako starejših kot mladih ljudi, ter zaskrbljujoča nekritičnost do njih. Najin namen je predstaviti živali kot koristne, pozitivne člane naše kulture in s tem morda pripomoči k njihovemu boljšemu sobivanju z ljudmi.

3 HIPOTEZE

Na začetku raziskovalnega dela sva postavili nekaj domnev, katere bova skušali dokazati oz. potrditi ali pa jih bova ovrgli.

Najine hipoteze so:

- Odnos do živali se močno oblikuje že v otroštvu.
- Otroci na podeželju oblikujejo pristnejši odnos do živali.
- Nasilno vedenje mladih do živali ima izvor v socialnem okolju iz katerega izhajajo in je eden od prvotnih pokazateljev agresije otroka.
- Živali so koristni člani družbe in imajo pozitiven vpliv na ljudi.

4 METODE RAZISKOVALNEGA DELA

Že v uvodu sva navedli namen najine naloge. Da bi potrdili ali ovrgli določene predpostavke, sva se poslužili naslednjih raziskovalnih metod.

1. Pomemben del podatkov, potrebnih za sociološko analizo problema, sva pridobili z analizo različnih dokumentov. Takšna analiza omogoča študij posameznega procesa oz. pojava tudi po daljšem časovnem obdobju. Zavedava se, da je treba pri tem posebno pozornost posvetiti verodostojnosti vira, zato sva vse podatke, ki sva jih uporabili v nalogi, črpali iz zanesljivih znanstvenih del, seminarских in diplomskih nalog, časopisnih prispevkov ter potrjenih spletnih strani različnih organizacij, vse to pa sva seveda predhodno preverili. Viri so navedeni na koncu naloge.
2. Izvedli sva obširno anketo na slučajnem vzorcu, ki sva ga zajeli iz nekaj razredov splošne gimnazije in nekaj razredov srednje poklicne šole. Anketo so izpolnjevali dijaki 2., 3. in 4. letnikov. Najina anketa je bila mešana, torej sva podali nekaj možnih odgovorov, anketiranci pa so imeli tudi možnost lastnega odgovora. Anketa je priložena nalogi. Zavedava se, da ima ta metoda nekaj pomanjkljivosti. Težava se namreč najpogosteje pojavi pri obdelavi vprašanj; težko jih je primerjati med seboj, posploševati. Veva, da pri uporabi anket vedno obstaja nevarnost, da vprašanja že vsiljujejo določen odgovor, da so nejasno postavljena ali da z njimi nismo zajeli informacij, ki jih v bistvu želimo dobiti. Opazili sva tudi veliko nevarnost napačne interpretacije vprašanj. Tem nevšečnostim sva se skušali čimbolj izogniti in navesti čim več možnih odgovorov, ki naj bi nama zagotovili večjo objektivnost pri izvajanju te metode. Upava, da okoliščine, v katerih so dijaki izpolnjevali anketo niso vplivale na raziskovalni rezultat in da so anketiranci odgovarjali po svoji lastni presoji. Vseeno pa se nama zdi, da sva uporabili najbolj primerno metodo, saj prav anketa omogoča pridobivanje podatkov večje skupine. Pilotno spraševanje se nama ni zdelo potrebno.
3. Kot zadnjo metodo sva uporabili kombiniran tematski intervju. Opravili sva pogovor s strokovnjaki z različnih področij, ki se jih najina naloga dotika - dvema veterinarskima inšpektoricama in s policijskim inšpektorjem. Na žalost nama na Veterinarski upravi zaradi prezaposlenosti inšpektorjev niso mogli omogočiti osebnega pogovora z enim izmed zaposlenih, zato sva kontaktirali z njimi preko elektronske pošte. S policijskim inšpektorjem sva opravili spontan pogovor. Seveda se zavedava, da lahko vpliv spraševalca predstavlja eno najpomembnejših omejitev, ki jih moramo upoštevati pri inetrvjuju. Z gotovostjo pa lahko trdimo, da je bil ta vpliv v najinem primeru kar se da majhen, saj so osebe s katerimi sva se pogovarjali predstavniki državnih organov in z njimi nimava osebnih odnosov.

5 TEORETIČNI DEL

5.1 Prastara veza med človekom in psom

Pred več kot 12 tisoč leti sta dva lovca - volk in človekov kamenodobni prednik - sklenila zvezo, ki obstaja še danes, njen nadaljnji obstoj pa ni več zanesljiv, bržkone ga bo treba malce osvežiti.

Z vzrejnimi manipulacijami na eni strani pse ogrožamo in ustvarjamo vedno bolj popačene oblike, na drugi pa psa kot socialno bitje zlorablamo z nenaravnimi življenjskimi razmerami in z napačnimi vzgojnimi metodami.

Toda človek potrebuje psa kot socialnega partnerja in pomočnika pri različnih nalogah. Zato potrebujemo telesno in duševno zdravega psa, ne pa bevsakajočega spačka ali pa popadljive pošasti. Z nobeno drugo živalsko vrsto človek ni sklenil tako tesnega partnerstva in nobena druga žival ne ponuja človeku toliko možnosti za sodelovanje kot prav pes. (revija Moj pes, marec 2002)

5.2 Zakaj je bil pes prva domača žival?

Pri udomačitvi psov oziroma njihovih divjih prednikov gospodarski aspekt skoraj ni igral nobene vloge. Kamenodobni človek ni mogel predvideti, zakaj mu bo pravzaprav koristila žival na meji med divjo in domačo.

Uporaba psov kot čuvajev, pomočnikov pri lovu in varuhov človeka in njegovega imetja - do vsega tega je prišlo mnogo kasneje. Bržkone takrat, ko se je človek v neolitiku stalno naselil, gradil bivališča in imel živino.

V začetku udomačevanja psa je imel človek dva biološka tekmeca, ki sta imela podobno prehrabeno osnovo kot nomadski lovec in nabiralec. To sta bila medved in volk. Vsi trije so bili člani iste prehrabene verige. Človek se je moral soočati z močnima tekmečema in si je moral pomagati z zarotitvami.

Zato ne moremo mimo domneve, da se je človek s svojima prehrabnima tekmečema soočal s kultu in magijo. Volk je bil (in je po krivici še vedno) pojem zlega, negativnega. Toda volk je bil lahko tudi človekov prijatelj, kot pričajo mnoge zgodbe o otrocih, ki so jih vzredile volkulje (Romul in Rem, Mavgli). Nekateri strokovnjaki menijo, da so v srednji kameni dobi ljudje udomačevali tudi medvede predvsem zavoljo obrednih namenov.

Znane so medvedje lobanje, ko so medvedom odpilili podočnike, kar so nedvomno lahko storili le mladičem. Ker so bile odpiljene konice spet prevlečene s sklenino (in seveda tope), lahko domnevamo, da so ljudje take nenevarne medvede imeli pri sebi dlje časa. Verjetno je tudi, da so v stiski za hrano kdaj takega medveda tudi pojedli. Lobanje in cevaste kosti pa so potem v obredni ceremoniji položili v kamnite "skrinje",

da bi pomirili "brate medvede". Navezanost na medveda je značilnost še zdajšnjega časa, o čemer priča neusahljiva industrija plišastih medvedkov, (revija Moj pes, junij 2003)

5.3 Filozofija in religija

Že od pradavnih časov so bile živali, torej tudi psi, predmet religije in pozneje filozofije. Z njimi so se ukvarjali rimsko pravo, veliki indijski voditelj Mahatma Gandhi, zdravnik in misijonar Albert Schweizer in nazadnje še evropski svet.

V začetku so bili odnosi med ljudmi in živalmi zasnovani na totemski podlagi. Ker je bila žival pri prazgodovinskih in kasneje tako imenovanih primitivnih ljudstvih predvsem plen, so se razvili obredi, ki naj bi lovca oprostili krivde, ker je ubil žival. Živali, ki so bile totem posameznega plemena, ni bilo dovoljeno loviti in ubijati.

V odnosu do živali pri verah indijskega izvora, kot sta hinduizem in budizem, je šlo za "enotnost vseh živih bitij", v kitajski filozofiji konfucianizma in taoizma pa za "harmonijo z naravo". Aristotel in Platon pa sta postavila v središče človeka. Človeku naj bi služila vsa druga bitja. Iz tega izvira tudi načelo rimskega prava, ki je živali obravnavalo kot stvari, kar se še danes pozna v marsikateri zakonodaji.

Judje in kristjani so imeli človeka za krono stvarstva, ki vlada svetu, vse drugo pa mu je podložno. Vendar so tudi v živalih videli stvaritve boga. Vsem tem veram je skupno, da človek živalim ne sme po nepotrebnem povzročati bolečin in trpljenja. Že v Stari zavezi svetega pisma so navodila za pravilno oskrbo živali.

Ena izmed osrednjih oseb krščanstva je bil Frančišek Asiški (1181 -1226), svetnik, ki je imel rad živali in se je tudi zavzemal zanje. Za tiste čase je bila revolucionarna njegova trditev, da ima vsako bitje enake pravice. Dve leti po njegovi smrti so ga razglasili za svetnika in zavetnika vseh živali. Od leta 1931 dalje je 4. oktober svetovni dan živali, (revija Moj pes, oktober 2003)

5.4 Skrivnostne sile udomačitve

Tokrat se bomo spet sprehodili po davni zgodovini nastanka in razvoja psov kot domačih živali. Strnjeno bomo tudi povzeli, kakšno so bile razmere v iztekajoči se kameni dobi (srednja in mlajša kamena doba: od 10 tisoč do 5 tisoč ali 2 tisoč let pred našim štetjem).

Prva ugotovitev: psi so tedaj že bili pravi domači psi. Imeli so vse zunanje znake, ki pse še dandanašnji ločijo od podobnih kanidov (volk, šakal, kojot). Imeli so širok in bolj kratek gobec, bolj ali manj strmo čelo in naprej usmerjene oči ter bolj ali manj zobovje vsejedca (skrajšanje ugriza, izguba nekaterih zob itd.). Domači psi mlajše kamene dobe niso pravkar udomačeni volkovi, ampak resnično domači psi.

V tem času so bili psi že različni. Bili so majhni, s plečno višino do 40 cm, pa takšni, ki so imeli plečno višino več kot 60 cm. Imeli so kratek gobec z razmeroma velikimi zobmi, pa dolg gobec z razmeroma majhnimi zobmi. Nekateri so bili podobni volkovom, drugi avstralskim dingom. Nekateri so že bili videti kot sodobni terierji, pastirski psi, ovčarji in hrti. (revija Moj pes, France Štele, januar 2006)

5.5 Prednosti otrok, ki živijo z živaljo

Otrok se mora igrati. Če igre ni, tudi ni otrokovega pravega razvoja. A na domačem trgu ni velike ponudbe igrač. Zakaj ne bi namesto plišastih, lesenih in plastičnih igrač kupili živo, pravo »igračo«? Kakor starši, ki imajo nalogo skrbeti za otroke, lahko tudi otroci skrbijo za nekoga, ki se premika, teka, spušča glasove - za hišnega ljubljence.

Ljubezen ima mnogo podob in se zrcali v nešteto različicah. A le ena je povsod po svetu enako iskrena - ljubezen med otroki in živalmi. Njena govorica je univerzalna in ne pozna ne meja, ne starostnih razlik, ne rasne nestrpnosti. Plete zgodbe, ki navdihujejo pisatelje in ustvarjalce filmov, pa tudi oblikovalce oglasov, ki so že zdavnaj odkrili njeno veliko moč pri prodaji izdelkov.

5.5.1 Hišni ljubljenci za vsako starostno obdobje

Če zmorejo starši na tankočuten in odgovornosti poln način navajati otroka, lahko ta v vsaki starostni dobi s stalnim druženjem z domačo živaljo veliko pridobi. To se prične že v dobi, ko je otrok majhen, ko se lahko nauči, da so na svetu še druga živa bitja, ki imajo svoje lastne potrebe. Tako pričnejo že zgodaj upoštevati živali, jim streči in zanje skrbeti ter jih hraniti. Docent dr. Lojka Klaus že več kot deset let vodi inštitut za raziskavo odnosa med živaljo in človekom. Ustanovil ga je nosilec Nobelove nagrade **Konrad Lorenz**. Dr. Lojka meni, da je mnogo otrok že v osnovnošolski starosti dovolj zrelih, da skrbijo za svojo lastno žival. Za to so zelo primerni morski prašički, hrčki in zajci. V zgodnji puberteti so mačke posebno atraktivne, ker veljajo za svojevoljne in samostojne. To so lastnosti, ki jih mlad človek sam želi. In v teh težkih časih, ko je manj nežnosti od staršev in enako starih, se mladoletniki radi »pocrkljajo« s svojim psom ali mačko, »pes je žival za vse življenske položaje in življenske čase,« meni Lojka. (Vidic Boštjan, 1997, str 53) Že od tedaj, ko je otrok prav majhen, postaja njegov tovariš v igri. Ob tem je seveda pomembna izbira otrokom primerne in družini prijazne pasme. Pozneje prevzame pes prestižno funkcijo v prijateljskem krogu. Radi ga pokažemo, predstavimo in smo ponosni nanj. Pes postane večkrat tudi partner za prosti čas. Poleg tega otroke laže pregovorimo k družinskemu izletu, če omenimo, da je izlet potreben zaradi psa, njemu na ljubo, za zdravje.

5.5.2 Pomirjevalni učinek

Psihologi so ugotovili, da domača žival *pomirjevalno* vpliva na otroke in pomaga pri odpravi stresa. Učinek zmanjševanja stresa razlagajo s tem, da vsak človek potrebuje umiritev in toploto. Ravno ta hrepenenja se izpolnijo, če božamo toplo,

mehko dlako domače živali. Pomirjajoči vpliv ja znanstveno dokazan, razlaga psihologinja dr. Lojka Klaus, ki meni, da: » se ta učinek lahko tudi terapevtsko izkoristi, otroci, ki se težko skoncentrirajo, se lahko po božanju zajca ali mačke očitno bolje posvetijo kakšni nalogi.« * (Vidic, Boštjan, 1997, str. 53)

5.5.3 Socialna izkušnost

Otroci, ki imajo doma živali, se bolje vključijo v šolski razred in jih drugi otroci večkrat izberejo za tovariše v igri. Razlog za to bi lahko bil med drugim večja socialna občutljivost, ki se je otroci naučijo, če želijo razumeti svoje "neme" domače živali. Kajti domačo žival morajo razumeti brez govorjenja, z izrazom obraza in govorico telesa. Pes gleda veselo okrog, vabi k igri, maha z repom, če je vesel, v primeru, da psu ni do igranja oz. je žalosten ne maha z repom. Otroci se ne odzovejo bolje samo na mimiko neke živali, pač pa tudi na izraz na obrazu sočloveka. Dr. Mihaela Zemanek je v svojih raziskavah ugotovila, »da dečki lahko prek domače živali ujamejo 'deficit', ki ga imajo v primerjavi z deklicami, ki so že vnaprej boljše v mimiki in govorici telesa«. (Steinmassl Monika, julij - avgust 1997, str. 67-68)

5.5.4 Doživeti košček narave

Pri živalih najdemo tisto, kar pri ljudeh tako zelo pogrešamo: zvestobo in vdanost. Drži, da je hišni ljubljeneček partner, ki te nikoli ne pusti na cedilu. Znano je, da pes, mačka ali katerakoli druga žival zapolni praznino v našem življenju in okrepi našo samozavest. Ob hišnem ljubljenečku pozabimo na kruto stvarnost in frustracije, obenem pa nas vrača v svet realnosti. Treba ga je namreč voziti na sprehod, se z njim igrati in ga hraniti.

Doživetje koščka narave na lastni koži je za otroka zelo pomembno. Naučijo se upoštevati meje drugih živih bitij in ravnati z živalmi ter prevzeti zanje odgovornost. Domača žival približa otroku biološke dogodke, kot so porod, rast, staranje in smrt. Primer, kako se otroci ob živalih učijo, ne da bi se počutili neposredno poučevani je podala dr. Lojka Klaus.

Dr. Lojka ima štiri otroke med enim in dvanajstim letom. Poleti je dobila njihova psička prvič mladiče. Otroci so videli, kako se odvija porod in kako psica avtomatično ve, kaj mora storiti. Zanje je bil to posebno velik dogodek. Navzoči so bili tudi pri vzreji mladičev in so opazovali, kako se psica čisto naravno ločuje od mladičev. Živali so tudi kot opazovalni primeri za biološko vzgojo. Tako lahko starši na primeren način svoje otroke poučijo o življenju in naravnih bioloških procesih, ne da bi to bilo mučno zanje ali za njihove otroke.

5.5.5 Izkušnja s smrtjo

Ker imajo živali krajše življenje kot ljudje, doživijo otroci večkrat tudi smrt kakšne domače živali. Ne treba, da ta izkušnja deluje travmatično ali stresno (šokantno). Lahko je pozitivna, seveda če starši pri tem otroku pomagajo. Lojka razlaga, da moramo otrokom to pojasniti že v dobi otroškega vrtca. Kjer je to dovoljeno, žival tudi pokopljemo. To je za otroke posebno dejanje, akt dokončanja smrti, ki vključuje tudi

akceptiranje smrti neke živali. Otroci znova in znova obiskujejo živalski grob in ga mnogokrat tudi krasijo s cvetjem. Dr. Lojka meni, da se ob tem spominjamo na skupno preživete lepe urice z živalico. Kaže, da otroci doživljajo pozitivne občutke, ki so jih imeli do svoje živali. Tudi po njeni smrti se je še v odraslih letih spominjajo ter pripovedujejo o lepih časih, ki so jih doživeli skupaj z živaljo. Smrti torej na noben način ne doživljajo kot travme, temveč kot: »Bili so lepi časi, ampak vse lepo se enkrat konča.«

5.5.6 Starši kot posredovalci

V kolikšni meri vpliva domača žival na otroka pozitivno ali negativno je odvisno najprej od staršev in njihove vzgoje. Če starši občutijo in tankočutno vplivajo na svoje otroke in odnose do živali, otroci pridobijo največ. Po eni strani je pomembno, da se starši in otroci pred nakupom kakšne živali skupaj poučijo o potrebah te živali. Dr. Lojka svetuje, da se povežemo z drugimi lastniki živali in preberemo kakšne dobre knjige o živalih. V teh knjigah so opisane zahteve živali do okolice, njene svojstvenosti, poraba in stroški za vzdrževanje, itd. Ko smo se odločili za neko žival, naj bi v naslednjem koraku skupaj zastavili načrt njene oskrbe in negovanja. Ob tem naj se starši in otroci dogovorijo, kdo bo prevzel katere obveznosti. To je tako pomembno zato, ker se otroci hitro čutijo preobremenjene in se ne naučijo prevzeti odgovornosti, temveč se nagibajo k temu, da žival zanemarijo.

5.5.7 Hišni ljubljencek-potrošniški objekt

Psihologi svarijo pred tem, da bi ljudje imeli hišno žival za neko stvar, ki jo je mogoče kupiti in zopet vrniti, če komu več ne ugaja. Ravno ta odnos, to nesmiselno potrošniško obnašanje, se dandanes vse preveč prenaša od staršev na njihove otroke. Tudi kadar starši nabavijo žival samo zato, da imajo mir pred otroki, ni moč pričakovati pozitivnih učinkov.

5.5.8 Zdravstveno-brez pomislekov

Skrb mnogih staršev, da bi njihovi otroci lahko ob domači živali zboleli, je najpogosteje neutemeljena. Zdravniki, ki raziskujejo kožna obolenja, so ugotovili, da delež alergij na živalsko dlako predstavlja le šest odstotkov vseh alergij. Pri živalih, ki jih redno pregledujejo veterinarji, je nevarnost, da bi se otroci našli kakšne bolezni, zanemarljiva, predvsem, če so higienske navade, kot je umivanje rok pred jedjo, samoumevne.

5.6 Hišna žival - otrokov prijatelj in vzgojitelj

Ni otroka, ki si kdaj živali ne bi zaželel, če pa se namenimo to željo uresničiti, se moramo predvsem zavedati, da ne bo dobil nekakšne nove igrače, ampak živo bitje, ki bo močno vplivalo na otrokov duševni razvoj, saj bo postal njegov prijatelj in

vzgojitelj. Še nikoli niso otroci vedeli o živalih toliko kot danes in še nikoli jih niso toliko videli - SEVEDA PO ZASLUGI TELEVIZIJE. Skorajda ni programa, ki ne bi pogosto postregel z oddajami o živi naravi. Po mili volji lahko izbirajo med neverjetnimi zgodbami in stvarnimi dognanji, med kičem in umetnostjo. Vsi ti živalski televizijski zvezdniki pa imajo vendarle neko osnovno pomankljivost. So nikogaršnji in nekam nestvarni. Čeprav je žival na ekranu še tako privlačna in ljubka, se je ne moreš dotakniti, ne moreš je pobožati, stisniti k sebi, z njo noreti in se igrati.

Zelo drugačna je prava žival, hišni ljubljencek doma. To je bitje, ki te pogleda, ki ga vzameš v roko, ki zanj že kot otrok lahko prevzameš (in moraš prevzeti) ODGOVORNOST. Bitje, ki se s teboj igra, ti zaupa in hkrati ugrabi vso tvoje otroško srce. Seveda ti živalica nikoli ne more nadomestiti matere, očeta, brata ali sestre - LAHKO PA TI POSTANE PRIJATELJ, KI TI BO ŽIVLJENJE OBOGATIL S SVOJO V DANOSTJO IN ZAUPANJEM. Največja želja otrok je, imeti kakšnega hišnega ljubljenceka. Ponavadi so starši v dilemi ali naj omogočijo otroku žival ali ne. Starši se morajo zavedati, da pomeni imeti domačo žival tudi določeno odgovornost. Otrok mora vedeti, da bo moral za žival skrbeti, ji dajati hrano in jo negovati. Zaradi tega je zelo pomembno, da starši priskrbijo tako žival, ki je primerna otrokovi starosti. Če ni na voljo veliko prostora je najbolje, da si priskrbijo manjšo žival, ki ne potrebuje veliko prostora in znanja o domačih živalih. Take živali so npr. morski prašiček, kanarček, hrček, kunec. Te živali so priporočljive tudi za tiste družine, katere še nikoli niso imele domače živali.

Otrok ob skrbi za žival razvija odgovornost, vztrajnost in je pravzaprav trajno zaposlen. Za njegovo skrb mu žival izkazuje izredno privrženost. Otrok se ob živali potolaži, ko je zaposlen. Ob njej pozabi strah in jezo in če je vesel, se ob njej še bolj veseli, kadar mamica toroka okrega, potoži svojo žalost njegovi živali in tako mu je lažje. Plahim otrokom skrb za živali vliva samozaupanje. Nikakor pa otrok ne sme nad živaljo izživljati svoje jeze. Če otrok to počne, je čas da se starši resno vprašajo, ali posvečajo svojemu otroku dovolj ljubezni in pozornosti. Ljubljen otrok bo do živali dober. Čeprav žival otroka zelo zaposli, ne more biti nadomestilo za varstvo.

V domači živali dobi otrok oporo in pomoč pri razvijanju samozavesti in sklepanju prijateljstva. Pomembno je tudi to, da mora otrok za nekoga skrbeti. Dajati mu mora hrano, vodo in za njim počistiti. Hkrati otrok preko živali pride v tesnejši stik z naravo. Ta stik se še posebno kaže v odnosu med otrokom in psom, saj pes potrebuje veliko igre, pozornosti, pohvale, pri tem pa otrok razvija ljubezen in odgovornost do njega in preko njega do drugih živih bitij, (revija Zdravje, december 1992, str. 23)

5.6.1 Pomen odnosa med živaljo in otrokom

V današnjem času otroci niso deležni več takšne vzgoje kot so bili včasih. Za otroka ni bil živalski prijatelj še nikoli tako pomemben kot dandanes. Še posebno v mestih postajajo otroci ujetniki betona. Naravne pojave dojemajo drugače. Življenski ritem ljubezen, spočetje, rojstvo, odraščanje, staranje in smrt spoznavajo kot zgodbo s televizijskega zaslona. Šele z živaljo, pa nej bo to papagajček, morski prašiček, mačka ali pes jih bo za zgodbo povezala z naravnim in življenskim ritmom. Morda pa otrok in žival nagonsko potrebujeta eden drugega, ker sta zaradi dandanes vse bolj ogroženih duševnih vrednot in okolja oba v stiski. Vsak od njiju potrebuje nekoga, ki naj bi obvaroval pred temi nevarnostmi in mu pomagal, da se bo razvijal v sozvočju z naravo. Ob tem pa bo ob bližini, ki si jo dajeta, vsak od njiju tudi žival. V preteklosti

so bile matere doma, skrbele so za dom in družino, tako otroci niso nikoli prišli v prazen dom. Starševske službe so danes dolge, vedno napornejše; starši imajo veliko različnih skrbi. Štirinožno bitje lahko tu marsikaj premosti. Hišni ljubljenelec, ki je doma, bo praviloma vplival na to, da se bo otrok z veseljem vračal domov, ker ga doma pričakuje prijatelj, ki se želi z njim igrati hkrati, pa ni otrok nikoli sam v stanovanju ali v hiši. Kako prijetneje je otroku, ki pride iz vrtca domov, če se mu ob nogo nežno posmuka mucka. Stanovanje zanj ni več prazno, tu je nekdo, ki mu brez besed pripoveduje: »Poglej, kako težko sem te pričakoval/a. Nisi sam.« Takšna drobna sporočila navezanosti, veselja in nežnosti, otroka, ki ima žival, bogatijo. Nemški psiholog dr. Bergler (Tujcem vedno raje prisluhni kot svojim) pravi: »VZGOJITELJICA SLABE VOLJE, NESRAMEN PRIJATELJ - in potem doma ni nikogar da bi se mu potožil. Eno samo razočaranje, ena sama stiska.« In po svojih dolgoletnih znanstvenih izkušnjah zagotavlja: »Če bi bila doma kakšna žival, bi mu stisko zanesljivo ublažila in ga vsaj malo potolažila.« (revija Zdravje, julij - avgust 1995, str. 20-21)

Pes seveda ne more prevzeti vloge očeta in mačka vloge mame, pogosto pa sta lahko družinska zdravilca. Žival namreč družino povezuje, ustvarja tudi v »nemih« družinah vedno snov za pogovor, krepi povezanost in pogosto poskbi za smeh, ki ga je v našem življenju vse manj in ga še posebno otrok najbolj potrebuje. Navzočnost živali precej blaži konflikte in vpliva na harmonijo v družini.

Otrokov občutek, da pride v stanovanje in ni sam, da se nekdo želi z njim igrati in da mora za nekoga poskrbeti, ugodno vpliva na otrokovo psihično ravnotežje. Otrok, ki ima doma žival, je z njo povezan, jo spoštuje in ima rad tudi druge predstavnike živalske vrste, čeprav nima osebnega stika z njimi.

5.7 Vpliv domačih živali na otrokov vsestranski razvoj

Vse več staršev se zaveda, da utegne žival ugodno vplivati na razvoj njihovega otroka. Še posebno to velja za tiste starše, ki so tudi sami odraščali s psom, mačko, morskim prašičkom ali papagajčkom. Ta njihov občutek ne vara, saj ga potrjujejo številne statistike. Neka raziskava je pokazala, da imajo otroci, ki so odraščali s kako živaljo, precej več pozitivnih lastnosti kot drugi. Ti otroci so bili manj agresivni, bolje so se razumeli s sošolci in kazali so več čuta za socialno pravičnost in odgovornost. Poleg tega so bili bolj umirjeni, veseli in tankočutni.

5.7.1 Žival pomaga pri razumevanju narave

Večina pedagogov in psihologov meni, da je žival v družini lahko pomoč pri vzgoji otroka. Otrok se nauči prevzemati dolžnosti, te so sprva enostavne. Otrok pomaga pri hranjenju, čiščenju, negi živali ter opazuje starše pri zahtevnejšem delu. Te izkušnje so izredno pomembne za otrokovo kasnejše življenje. Otrok bo sčasoma spoznal, da žival ne sme biti lačna, da mora imeti svežo vodo in čist prostor. Spoznal bo različne živalske nagone, opazoval parjenje, valitev, kotitev in odraščanje mladičev. Posredno bo otrok dojel smisel življenja. Žival v družini lahko pomaga pri učenju strpnosti, potrpežljivosti in tolerantnega vedenja. Otrok spozna, kje so meje, ki jih ne sme prestopiti. Mačka ga bo namreč opraskala, če jo bo vlekel

za rep, pes se ne bo igral, če bo grdo ravnal z njim. Naučil se bo spoštovati bližnjega in znal bo ceniti drugačnost.

Hišni živalski prijatelj je nepogrešljiv tudi pri premagovanju duševnih stisk in osamljenosti, odlično igra vlogo zaupnika. To še posebno velja za otroke iz družin kjer so starši prezaposleni.

5.7.2 Žival lahko pozitivno vpliva na socializacijo otrok

Otrok, ki ima žival in jo pelje na sprehod, bo zelo hitro navezal stike z vrstniki, saj bodo imeli vzrok in temo za pogovor. Zelo pomembna je žival tudi pri otrocih z motnjami v duševnem in telesnem razvoju, saj jih spodbuja h gibanju in k igri, daje jim občutek pripadnosti in odgovornosti.

Otrok se bo postopoma seznanjal tudi z nevarnostmi, ki jih lahko povzročijo in prenašajo živali. Znal se bo ločiti prestrašenega in ljubeznjivega psa od napadalnega, vedel bo, da so ugrizi psa nevarni, praske mačk pa boleče. Ob rednih cepljenjih in veterinarskih pregledih bo izvedel, da lahko žival tudi zboli in da so nekatere bolezni nevarne tudi za človeka. Starši morajo otroku privzgojiti osnovne higienske navade, saj je umivanje rok ob stiku z živaljo nujno potrebno.

Slovenska raziskava o kakovosti življenja, o zdravju in sožitju z živalmi je pokazala, da so veliko bolj srečni in tudi bolj zadovoljni z življenjem ljudje, ki živijo v sožitju z živalmi, saj se ne počutijo osamljeni. Zanimiv je tudi podatek, da so lastniki živali bolj zdravi od nelastnikov živali. Hišna žival pomaga otroku pri učenju številnih veščin, vlučno s potrpežljivostjo in kontrolo temperamenta. Otroci, ki izhajajo iz družin s hišnimi živalmi se bolj cenijo in se lažje vživijo v druge ljudi. (Vreg France, maj 1998, str. 20-21)

5.7.3 Raziskava revije Moj pes

Bralci revije Moj pes izjavljajo, da so zaradi hišnih živali v večjem stiku z naravo in da jim žival vzbuja veselje do življenja. Starši otrok se svojimi ljubljenci pogovarjajo vsak dan. Tako lažje premagujejo strese in vsakdanje težave. Žival človeku lajša premagovati napetosti, da človek ne misli samo nase, da ga žival odvrne od problemov in razvedri ter da zaradi vsega tega živijo bolj zdravo. Menijo tudi, da žival naredi otroka bolj umirjenega in samozavestnega. Skrb za živali zbuja pri otroku občutek odgovornosti. To pomeni, da ima sožitje z živaljo socializacijsko in vzgojno funkcijo. Hišne živali omogočijo povezavo z našim naravnim okoljem, kar pa je potrebno za pozitivno mentalno zdravje in za normalen mentalni razvoj. (Vreg Franc, junij 1998, str. 18-19)

Naključna opozovanja ameriških znanstvenikov Levinsona in Carsona v sedemdesetih letih pa so povzročila veliko zanimanje za odnos med otrokom in živaljo, saj je bil ugotovljen pozitiven vpliv, ki ga povzroča ta odnos na otrokovo telesno in duševno počutje. Tako npr. božanje lastne živali znižuje krvni pritisk in utrip srca. Pomembno je, da imamo lastno žival, saj osebni odnos, ki ga imamo do nje, bolj vpliva na nas, saj nas prej pomiri kot telesni kontakt do tuje živali. Dokazano

je, da ljudje z domačo živaljo nimajo tako velikega odstotka holesterola v krvi, kot ljudje brez živali. V družinah z živalmi je tudi manj obolenj psihičnega izvora. Pozitiven odnos med človekom in živaljo mora biti vzpostavljen že v otroštvu. S tem je potrjena hipoteza o komunikaciji med človekom in živaljo, ki mora biti priučena. Le če se naučimo komunicirati z živaljo, lahko ta odnos pravilno spoštujemo in priznavamo. (Dr. Dennis C. Turner, 1993)

Otrok, ki ima doma svojega hišnega ljubljence je nanj čustveno navezan. Ta navezanost na žival se izkazuje z dejanji in obnašanjem: za ljubljence na štirih tacah je treba skrbeti, ga varovati, božati, kar je vse povezano z gibanjem. Žival pa je tudi prijetna družba in daje občutek varnosti. Pomirjajoči odnos med človekom in živaljo spodbuja izločanje adrenalina ter drugih stimulativnih hormonov, kar dobro vpliva na srce in mnoge druge psihofizične težave oziroma bolezni. Živali prinašajo veselje, smeh, ki sta idealni sredstvi proti depresiji, osamljenosti, nesrečnemu počutju in proti pomankanju samozavesti. Smeh zvišuje krvni pritisk in otroku pomaga, da se sprosti. To se prej zgodi v navzočnosti živali kot človeka. Splošno mnenje je, da lahko hišna žival vpliva na otroka v pozitivni smeri. Pogosto lahko starši preko živali navadijo otroka na redno prehrano, spanje kot tudi umivanje. Žival pa ne more nadomestiti vrstnikov in mu ne sme biti edina igrača. Otrok se mora naučiti tudi ločiti, da je žival "samo žival."

5.8 Vzgojni učinki hišnih ljubljencev

Psi pričarajo prijeten, energije poln dan. Izrazit ljubek otrok, rad nori in divja ter je najbolj potrpežljiv tovariš pri igri; pes se tako počuti odgovornega za otroka in ga ščiti.

Pes ni zgolj žival, ki nas razveseljuje (kot so to hrček, morski prašiček, pritlikavi kunec), ampak je otrokov tovariš v igri in zabavi. S psom otrok naveže pristen stik. Pes je zvest poslušalec in skrben varuh otrok, ki ga imajo radi.

Psi se s svojim vedenjem in načinom sožitja s človekom najbolj približujejo tistim dejavnikom, ki človeka spodbuja k zdravemu življenju (premagovanje stresa, rekreativni sprehodi). Poleg tega se je sožitje s psom pokazalo kot učinkovit profilaktični in psihoterapevski dejavnik pri vrsti bolezni (kardiovaskulamin, cerebrovaskulami bolniki, slepi, invalidi, duševno moteni bolniki itd.) (Vreg France, 1998, str. 19).

Zaradi izredne koristnosti življenja s psom, namenjamo pasjim ljubljencem posebno pozornost.

Psi pozitivno vplivajo na odraščajočega otroka. Mnogi starši otroku kupijo psa, ker so slišali, da je to dobro za njegov razvoj. Prav tako mu že zgodaj kupijo računalnik z igrigami, češ da brez znanja osnov računalništva dans nimaš več možnosti za uspeh. Prav gotovo pa to ni v interesu psa, če ga posamezniki kupijo kot alternativo zdravilom, mamilom ali televiziji saj s tem žival popredmetijo. Vsekakor pri takih nakupih ne bi smeli pozabiti na potrebe in zahteve psa. Preden se odločimo za nakup psa, moramo trezno premisliti, da ne bi pes že čez nekaj mesecev pristal na cesti ali v pasjem zavetišču.

5.8.1 Predšolski otrok in mačka

Muce pomagajo pri vzgoji otrok, spodbujajo veselost pri otroku, navajajo ga k strpnosti. Kdor se odloči, da bo v svoje gospodinjstvo sprejel mačje predenje, s tem postavi temelj veliko obetajočemu človeško - mačjemu sožitju. Če je človek pripravljen mačko sprejeti kot pravega sostanovalca s samostojnim značajem, se lahko začne lepo, srečno in harmonično skupno življenje. Vez med človekom in mačkom temelji na prijateljstvu, zvestobi in spoštovanju.

Mačke so srečne v družbi otrok. Med mačko in otrokom obstaja neko medsebojno sporazumevanje. Za otroke je ta štirinožna prijateljica spodbuda za boljšo rast in razvoj. Največ koristi ima edinec ali edinka, ki živi v velikem mestu. Zraven živali otroci razvijajo samozaupanje ter se hkrati bolje znajdejo v življenju. Zanimivi so rezultati ameriških raziskav, ki so dokazali, da so otroci, ki se družijo z mački pokazali več zanimanja za okolico, izkazovali so več čustev nežnosti in pozornosti. Ljubezen, ki jo otrok posveča mački ta večkratno vrne in tudi potrpljenje mačk do ravnanja otrok je večje.

Vseeno pa zelo majhni otroci niso primerni za mačke. Najboljše je priskrbeti mačko šele ko je otrok star tri ali štiri leta.

Mačke, ki živijo v družini že pred rojstvom otroka znajo biti zelo ljubosumne na novorojenčka. Mačke po naravi niso vedno pripravljene na igro in crkljanje. Zelo rade ležijo na otroških ležiščih (stajici, zibelki, posteljici, vozičku,...), vendar jih nikoli ne smemo pustiti samih z otrokom. Vedeti moramo, da se bo maček v primeru, da ga otrok nadleguje branil s kremplji.

Mačke so čudovite živa bitja, lahke ljubke in zabavne - niso pa igrače. Imajo svojo voljo in se težje prilagodijo naši, odločajo o svojem času in nam ne dovolijo, da bi jih motili. In prav zaradi vsega tega se otrok ob njih navaja na dragocene lastnosti, ki jih v današnjih časih pri človeku vse bolj pogrešamo: na strpnost, potrpežljivost, obzirnost in spoštovanje drugače mislečih.

Muce lahko pomagajo pri vzgoji otrok. Ti se ob živalci na žametnih tačkah učijo odgovornosti za bitje, ki je odvisno od njih. Otroci imajo z živalco tudi partnerja, ki instinktivno razume njihovo veselje in žalost. Otrok se uči od muce tudi čistoče. Ta namreč veliko svojega časa porabi za negovanje, kar ponavadi spodbudi otroka, da se raje in z veseljem umiva. Nauči se tudi reda, ker mu starši naložijo, da mora skrbeti za čistočo mačjega stranišča in ležišča.

Mačke so individualisti in imajo rade svoj mir. Otrok se od njih nauči razumevanja do nekoga, ki ni »pri volji«. Z živaljo se lahko igra le tedaj, ko to želi tudi ona. Otrok se s tem nauči spoštovati mačkino »slabo voljo«, razumel bo tako razpoloženje tudi pri starših. Tako se otrok nehote nauči obzirnosti in spoštovanja.

Lastniki se na različne načine »rešijo« svojih muc, ko jim postanejo odveč. Nekateri jih odpeljejo z avtom »kam daleč«, ker ne vedo, da imajo te živali odlično orientacijo. Podobno kot poštni golobi. In presenečeni so, ko mačka po določenem času, pride domov, čeprav so bili prepričani, da so se je znebili za vedno. Mnogi lastniki, žal, uporabijo veliko bolj nehumane, včasih prav grozljive metode, da se otresejo odvečne mačke. Ko sprejmemo žival v družino postanemo odgovorni zanjo. Včasih pa je zavoljo objektivnih razlogov ne moremo imeti več pri hiši. V tem primeru smo ji dolžni priskrbeti novega lastnika. Če ne gre drugače, si pomagamo z malimi oglasi, z nekaj truda je mogoče vsaki muc najti topel dom.

5.8.2 Predšolski otrok in hišni ptiči

Med hišnimi ptiči so najbolj razširjeni kanarčki in papige. Ker z njimi ni velikih stroškov in ne zahtevajo veliko prostora, se njihova priljubljenost vse bolj povečuje in vse več družin se odloča zanje. Kanarček je že več kot štiri stoletja pomemben hišni ljubljenelec. Njegova vedra narava in lepo petje, pa četudi v kletki, njegova mirnost, nežnost in privrženost otrokom znova in znova razveseljujeta številne družine. V hišo prinaša cvrčanje, petje in čebljanje ptičkov, torej živahnost, ki jo otroci (tudi oni radi čebljajo in pojejo) pogrešajo. Morda imajo prav zato otroci s ptički veliko tesnejši odnos, kot bi pričakovali in kot si ga kdaj koli znajo ustvariti odrasli. Še posebno so med otroki priljubljeni prisrčni papagajčki, ki so nekakšni klovni pernatega sveta, a tudi nežni kanarčki imajo svoje navdušence, običajno med mirnejšimi. Prav gotovo so ptički v hiši tisti, ki pri otroku spodbujajo veselost, kakršne se nikoli ne nalezejo od psa ali mačke.

Kanarček potrebuje veliko pozornosti, več časa mu posvečamo, tem bolj nam bo naklonjen.

5.9 Pet terapija - Ko živali pomagajo bolnim otrokom

Da ljubezen dela čudeže, je znana in ničkolikokrat izrečena modrost. Pet therapy pomeni terapijo, pri kateri imajo živali vlogo terapevta, saj se zaradi blagodejnih učinkov živali, pacienti hitreje in bolje odzivajo na zdravljenje. Po naključju jo je odkril ameriški zdravnik doktor Boris Levison leta 1953. V ambulanti je imel svojega psa Jingla in med drugimi pacienti je zdravil tudi avtističnega otroka. Zdravnik je kmalu opazil, da se je otrok začel zanimati za psa in da ga je prav to počasi zvalo iz njegove duševne osame. Jingle, mali psiček, je namreč pred njim počel takšne vragolije, da je deček začel sodelovati v igri. To je bil prvi korak k ozdravljenju; tudi vse naslednje korake je deček napravil v navzočnosti malega Jingla. Zdravnik je nato napisal celo knjigo *Pes kot pomožni terapevt* in v njej je tudi prvič uporabil besedo pet terapija. Znanstveniki, zlasti v ZDA in drugod v razvitem svetu, o pet terapiji vse bolj resno razpravljajo. Živali nam lahko pomagajo kot pomožni terapevti.

Po vsem svetu v zadnjih dveh desetletjih terapijske živali uspešno uporabljajo na številnih področjih, med drugim tudi pri zdravljenju koronarnih bolnikov, pri hospitaliziranih psihiatričnih pacientih, čustveno motenih otrocih, doma ali v domovih živečih starostnikih in celo pri zapornikih.

Vsi, ki kakorkoli sodelujejo pri pet terapiji, morajo za sporazumevanje uporabljati enoten jezik. Ameriška družba Delta je v ta namen predpisala najprimernejše izrazoslovje, tako da je pet terapija tudi znanstveno podprta. Terapevtske dejavnosti s pomočjo živali morajo biti spontane in jih ne smejo obremenjevati ne čas ne strokovna navodila. Štirinožec vpliva na pacienta brez načrtov in programov, pri tem ni pomembno za katero bolezen gre. Srečanje, vzgoja in zabava so stvar medsebojnega odnosa, čeprav je žival morda izurjena in v spremstvu terapevta. O pet terapiji odločajo zdravniki, psihologi, pediatri in psihiatri. Ko natančno opredelijo bolnikove težave (bolezni, alergije, higienske motnje, duševne motnje), se posvetujejo z veterinarjem, katera žival bi bila najprimernejša za določenega bolnika. Ko je pripravljen natančen program zdravljenja, poklicni trener izbere izurjeno žival kot pomožnega terapevta. V program se po potrebi vključijo fizioterapevti, pedagogi in psihoterapevti. Naloga veterinarja je, da pazi na zdravje živali in jo nadzoruje.

Kadar gre za zvezo med bolnimi otroki in živalmi, lahko njena moč prinese ozdravljenje. Znanstveniki po vsem svetu že vrsto let upoštevajo ta spoznanja in druženje malih bolnikov z delfini, konji, psi in drugimi človeku sorodnimi bitji je dalo nepričakovane rezultate. O terapiji z živalmi je čedalje več govora, tako da jo imajo nekateri privrženci že kar za čudežno.

Pet terapija bo uspešna, če bo žival dobro hranjena, ljubljena in spoštovana. Največ zaslug v pet terapiji imajo psi in mačke. Sledijo jim konji, tibetanske koze, zajci, kokoši, s svojim celotnim spremstvom na kmetiji. Posebno mesto pa zasedajo čudoviti delfini. Tu so še hrčki, morski prašički in drugi glodalci, pa želve, ptiči in celo ribe. Pri pet terapiji pravzaprav ni pomembno za katero žival gre. Primerna je domala vsaka žival, če je ubogljiva, uravnotežena, potrpežljiva, prilagodljiva, družabna in je nenadne spremembe v okolju ne vržejo s tira. To posebej velja za psa, ki je številka ena pri tovrstni terapiji.

Psi in mačke blažijo stres, zmanjšujejo živčno napetost in tolažijo žalostne. **Ribe** v akvariju pomagajo premagati strah pred zobozdravnikom, opazovanje rib in akvarijskih rastlin namreč pomirja in sprošča. (Znanstveniki so skušali ugotoviti vzroke za tak učinek. Ugotovili so, mehki tekoči gibi ribic in nežno vijugajoče se rastline prenašajo v podzavest vtis blagodejne breztežnosti. Po vegetativnem živčnem sistemu pa prispejo ti signali do drugih organov. Krvne žile se razširijo, srce bije mirneje, napetost in glavobol izgineta. Zdravniki so opazili, da pacienti bolj sproščeno prenašajo zdravniško obravnavo, če je v čakalnici akvarij. To je z raziskavo dokazal tudi ameriški zdravnik dr. Aaron Katcher. Na neki zobni kliniki so 42 pacientov razporedili v tri, različno opremljene čakalnice. Le tretja skupina je imela to srečo, da je bil v čakalnici akvarij. Rezultat po merjenju srčnega utripa in krvnega pritiska je bil jasen: pacienti iz čakalnice z akvarijem so bili najmanj živčni.). Tudi **zajci in koze** spodbudno vplivajo na dušo otroka. Živali ne delajo čudežev vendar so v veliko pomoč pri reševanju človekovih zagat. **Delfini** so čudoviti pomožni terapevti pri avtističnih in potrhih otrocih. So pametni in igrivi, hkrati pa znajo spoštovati razpoloženja ljudi. V Riminiju imajo bazen z delfini, ki skupaj z inštruktorji, pedagogi in psihologi sodelujejo pri pet terapiji z avtističnimi otroki in depresivnimi odraslimi. Sramežljivi delfini se družijo s sramežljivimi otroki, igrivi delfini pa z otroki s prekipevajočo energijo. Vse kaže, da so delfini sposobni razbrati telesno govorico človeka.

Plavanje z delfini otrokom omogoča, da se sprostijo in začnejo zanimati za okolico. Delfini že s svojo prisrčnostjo in dobrovoljnostjo blagodejno vplivajo na počutje in s tem na zdravje otrok, saj so do otrok nežni, mili in občutljivi. Otroci se z njihovo pomočjo učijo do štirikrat hitreje in intenzivneje. Delfini jim namreč pomagajo premagati strahove in spodbudijo zanimanje za neznane stvari. Na medicinskem kongresu leta 1980 je dr. David E. Nathanson iz Miami na Floridi (ZDA) prvič predstavil izsledke raziskav, ki so pokazale, da otroci z umsko in telesno prizadetostjo skupaj z delfini hitreje napredujejo kot pri običajnih oblikah terapije.

Medicina je sicer kos že marsikateri bolezni, vendar zdravila niso vselej dovolj. Pet terapija je dejavnik, ki lahko močno izboljša zdravstveno stanje bolnika. Zlasti kadar gre za bolne otroke, ki so se posebej dovzetni za prijazne dražljaje iz svoje okolice.

Vsak bolnik pa ni primeren za pet terapijo. Ta ni priporočljiva za tiste, ki se bojijo živali, za hipohondre, ki v živalih vidijo prenašalce klic in bolezni, prav tako tudi za določene osebnostno motene bolnike, ki so morda nevarni za okolje.

Bistvo pet terapije je medsebojni odnos med človekom in živaljo ter njuna čustvena povezanost. Čim močnejša so čustva, tem večji je blagodejni učinek terapije. Mnoge raziskave so dokazale, da čustva in sproščeno počutje pozitivno vplivajo na človekovo zdravje. Na srce in dihalne organe, na krvni pritisk in na mišice. Vse to je zelo pomembno za ljudi, ki imajo težave s krvnim obtokom in lokomotornim aparatom. Pomirjujoči odnos med človekom in živaljo spodbuja izločanje adrenalina ter drugih stimulativnih hormonov, kar dobro vpliva na srce ter mnoge druge psihofizične težave oz. bolezni. Čustvena navezanost na žival se izkazuje z dejanji in obnašanjem: za ljubljeno živaljo na štirih taceh je treba skrbeti, ga varovati, božati, kar je vse povezano z gibanjem. Žival pa je tudi prijetna družba in daje občutek varnosti. Živali prinašajo veselje, smeh, kar je idealno sredstvo proti depresiji, osamljenosti, nesrečnemu počutju in proti pomanjkanju samozavesti. Smeh zvišuje krvni pritisk in otroku pomaga, da se sprosti. To se prej zgodi v navzočnosti živali kot človeka. Vendar odnos med živaljo in človekom ni vselej preprost in avtomatično dobrodejen. (Garbajs Anja, 1998, str. 21)

5.9.1 Kaj je tisto zaradi česar je pet terapija učinkovita?

Otrok in žival se morata medsebojno poznati, biti morata sposobna komunicirati med sabo in se vzajemno spoštovati. To pomeni, da mora otrok razumeti obnašanje živali in prepoznati njena sporočila.

Nameni pet terapije:

- ⇒ *Psihološko vzgojni namen:* pri zdravljenju številnih vedenjskih motenj, kot so med drugim pomanjkljiva socializacija, nesamozavest, slabi učni uspehi, nezbranost v šoli, depresija in pretirana molčečnost. Uspešna je v procesu resocializacije, ko gre za agresivnost v raznovrstnih zavodih, kot so bolnišnice za duševno bolne, v zaporih in v komunah za odvajanje odvisnosti od mamil.
- ⇒ *Psihološki namen:* pri zdravljenju avtizma in Downovega sindroma, pri preprečevanju depresivnega sindroma pri ostarelih, pri lajšanju nevrotične napetosti in preganjavice.
- ⇒ *Medicinski namen:* pri okrevanju, povišanem pritisku ter bolezni ožilja in srca, pa tudi pri določenih težavah z motoriko.

5.10 Živali v bolnišnici

Znanstveniki so enotnega mnenja o pomenu domačih živali, posebej psov, pri zdravljenju pacientov, ki trpijo za stresom, osamljenih ljudi in otrok. Razmerje med psom in otrokom ima visoko pedagoško vrednost. Že Konrad Lorenz je zapisal: »Pes prispeva k

hitrejši socializaciji. Pes in otrok sta prijatelja na Ti; otrok ima vedno ob sebi zaupnika.« To je zelo pomembno takrat ko otrok le s težavo najde pot do sovrstnikov (Bauman Doris, marec 1997, str. 41).

V Kliničnem centru v Ljubljani so bolnim otrokom na otroški kirurgiji že pred desetletji omogočili stik s svojo družino. Pri tem so med družinske člane vključili pse in druge hišne ljubljence.

Ko si otrok v bolnišnici zaželi stika s svojo živaljo, ki ga med boleznijo pridno čaka doma, in ko je želja po stiku dovolj velika, je izpolnjen tudi zadosten razlog, da starši pripeljejo ljubljence k bolnemu otroku.

Vedno pa morajo ta dejanja pogojevati različni nameni in biti morajo izpolnjeni določeni pogoji. Pes, ki pride k otroku, s katerim je pred boleznijo živel v sožitju, mora biti cepljen in pregledan.

Profesor dr. Pavle Kornhauser se strinja, da je navzočnost hišnega ljubljence za otroka zelo koristna, z njim soglašajo tudi drugi njegovi dolgoletni sodelavci v kliničnem centru v Ljubljani. Tudi otroški zdravnik profesor Daschner iz Freiburga je zatrdil, da nima nobenih zadržkov, da bi pes prišel na kliniko na obisk k otroku. Veliko zdravnikov priporoča psa kot 'bolniško sestro'. Mednarodno priznan direktor nevroklinik v Manheimu profesor VVoHgang Piotrovski, je v Nemčiji hotel pustiti pse k posteljam z naslednjo obrazložitvijo: »Neštetokrat sem v svoji 30-letni zdravniški praksi doživel, da je imel bolan otrok fotografijo svojega psa ob bolniški postelji. To, 'kdo skrbi za mojega psa sedaj, ko sem v bolnici?' je marsikaterega otroka skrbelo bolj kot vse ostalo.«

V osemdesetih letih je takratni direktor Sheltonske klinike v angleškem Shrewburyju izvedel o izrednih uspehih zdravljenja v ZDA in Avstraliji, ki so jih dosegli ob prisotnosti psov in mačk pri bolnih otrocih. Zdravstveno inšpekcijo je zaprosil, da bi smel v kliniko pripeljati tudi pse in tako so dobili psi vstop vanjo. Pri vseh mladih pacientih, ki so se zdravili dalj časa je predpisal psa v 'posteljo'. O tej terapiji je doktor Sandbach dejal: »Pasja družba je za bolne otroke zelo zdravilna. Veselje je nalezljivo. Zelo se krepi samozavest in življenjska volja. Depresije so kot odplavljene.« (Bauman Doris, marec 1997, str. 41)

V bolniški sobi naj bi bil kuža ob svojem otroku v spremstvu staršev, če seveda ocenijo, da je tak obisk za malega bolnika koristen. Pes lahko pride tudi v otroško igralnico, če seveda vzgojiteljica pripravlja kakšen vzgojni program iz tega področja. Na mačke je treba bolj skrbno paziti, saj so lahko popadljive. Upoštevati je treba javno mnenje, saj vsi starši, ki imajo svoje otroke na kliniki, verjetno niso zagovorniki obiskov z domačimi živalmi. Stališče družbe je torej izredno pomembno, da ne bi izničili te, za otroka koristne pridobitve. Pred vsakim obiskom je treba skrbno razmisliti, kdaj in zakaj živali lahko obišejo bolnike. Vsekakor pa mora biti interes malega bolnika na prvem mestu. Otrok mora obiske doživljati. (Kornhauser; 1998, str. 8)

V nekaterih italijanskih bolnišnicah s pomočjo živali blažijo strah, stres in čustvene težave malih bolnikov. Ti so že sicer zelo prizadeti zaradi bolezni, za nameček pa jih tare še ločitev od staršev, doma, svojih igrač in prijateljev. Včasih je domotožje že dramatično. V neki milanski bolnišnici že od leta 1982 računajo na pomoč živali pri lajšanju čustvenih

napetosti. V bolnišnici se sprehajajo ovce, koza, zajklja, kokoši, gosi, pavi in mačke. Otroška nevropsihiatrinja se je v tej bolnišnici odločila za strokovno pomoč z živalmi. Vsakodnevno vodi skupaj s psihologom otroke v park, kjer se srečujejo z živalmi. Po določenem obdobju s testi ugotovi, kako so živali vplivale na posamezne otroke, na njihovo vedenje in njihov odnos do življenja.

V bolnišnici na jezeru Maggiore skušajo s pomočjo pet terapije pomagati celo slabovidnim otrokom, in to malčkom do četrtega leta starosti. Predstojnica te klinike Elide Del Negro je napisala knjigo o pet terapiji, v kateri je opisala posebno metodo. Ta zagovarja predvsem spontan odnos med človekom in živaljo. Psi, mačke, konji in včasih pritikave koze, ki sodelujejo pri terapiji, morajo biti značajske mehke, potrpežljive ter vajene krikov in hrupa. Metoda Žara temelji na ugotovitvah, da se otroku pri igri z živaljo izboljšuje vid. Ko se otrok živali dotika, jo boža in skače za njo, se spreminja svetloba, prihaja do svetlobnih kontrastov, do hitre menjave slik, pri čemer igra svojo vlogo tudi barva živalskega kožuha. Z metodo Žara poskušajo pomagati tudi malim bolnikom, ki so neješčji, duševno potrti ali imajo druge duševne težave.

5.10.1 Psi v ljubljanski pediatrični kliniki

Obisk reševalnih psov v pediatrični kliniki je opisan v decembrski reviji Lord. Glasi pa se takole: (revija Lord, december 1998, str. 6-9). Ko so psi prikorakali v predavalnico, so jih tam pričakali radovedni in nestrpni otroci. Navdušenje ob kosmatincih je bilo nepopisno. Smeh, kričanje in vrskanje so poleg pasjega laježa hitro zapolnili prostor, štirinožni obiskovalci so ovohavali drobne rožice, vsevprek delili in neizmerno uživali ob božanju in trepljanju. Otroci so bili zelo navdušeni. Triletni fantek je bil ves iz sebe, ko je iz hodnika zaslišal lajež. Planil je iz postelje na hodnik in zagledal kodra. Stekel je za njim in se zakopal v njegovo kodrasto dlako ter ga gladil in božal za ušesi. Še bolj ga je navdušil nemški ovčar, saj sta takoj sklenila prijateljstvo in se valjala po tleh. Ponosen je bil, ko mu je prinesel vodo in od veselja je kar vriskal, ker je lahko poskrbel zanj. Če bi veselje merili z rdečimi lički, smehom in žarečimi očmi potem bi ga tistega dne v pediatrični kliniki izmerili veliko. Fantek, ki se že dolgo ni smejal, je od navdušenja nad metanjem žoge, ki jo je psička vedno tako rada prinesla nazaj, pozabil na bolezen. Spet drugi, ki se že dolgo ni z nikomer pogovarjal, je oživel. Ni se le pogovarjal, ampak je tudi pel. Obisk psov v kliniki je dosegel svoj pravi namen; popestril je dan otrokom. Tudi tistim, ki se sicer težje sprostijo. Otroci, ki imajo s komuniciranjem velike probleme so se s psom razumeli, kot bi oba govorila univerzalno govorico. Neverjeten je bil tudi deček, ki se je vedno grobo odzival, a hitro se je spustil z vozička na tla k zlatemu prinašalcu in ga začel božati. Z njim je bil zelo nežen. Živalim je uspelo nekaj, kar jim v bolnišnici še ni. Ob koncu, ko se je utrujenost začela kazati na srečnih obrazih, so se otroci polni vtisov vrnili v svoje bolniške sobe. Na otroških obrazih je bilo še dolgo opaziti prisrčen smeh, veselje in srečo. Nekateri otroci so naslednje dni razlagali samo še o psih.

5.10.2 Moč psov

Matevž Petelin, profesor defektologije za motnje vedenja in osebnosti, specialist za motopedagogiko in edini nosilec licence za vzgojo s psi v Sloveniji, želi z njimi vedenjsko drugačnim otrokom, ki bi svoj prosti čas sicer preživljali na cesti in spoznavali le njene

zakone, omogočiti, da energijo, ki kipi v njih, pozitivno izkoristijo. Prepričan je namreč, da se tudi najbolj nemimi otroci, ki postanejo zaradi svoje silne energije socialno neprilagodljivi, umirijo, ko so utrujeni. Utrudijo pa se le, če se dovolj in kakovostno gibajo. Nemški boksarji so pasma, pravi Matevž Petelin, ki naj bi bila vzgojena za čuvanje otrok. So prav tako kakor nemirni, hipermotorični in vedenjsko drugačni otroci, ki imajo zaradi svoje drugačnosti težave s socialno integracijo. Matevž je združil psa in otroke. Veliko lahko dajo drug drugemu, predvsem živali otrokom. Pomirjajo jih ko skupaj divjajo, pomirja jih dotik, ko jih otroci božajo. Psi dajejo otrokom nežnost in pozornost, ki ju doma pogosto pogrešajo, ko skrbijo zanje, se učijo odgovornosti, ko imajo psi njihove družbe dovolj in jim to tudi jasno pokažejo, se učijo spoštovati želje drugega in mejo, ki je ne smejo prestopiti. Naučijo se umakniti. Sedemletna boksarka Kimi v skupini otrok vedno odkrije tistega, ki je najbolj potreben njene pozornosti. Je hipermotorična in prijazna z vsemi, pa vendar povsem predana le enemu otroku. Kadar je v skupini Jani, ga niti za trenutek ne spusti izpred oči, ves čas je ob njem.

Njen mladič Mike je veliko večji in močnejši od svoje matere. V svoji moški dominantnosti ima veliko raje otroke, ki so zelo nemirni in je v njih nakopičene največ energije. Npr. deček ločenih staršev, ki živi le z mamo in trpi zaradi socialnih težav. S svojimi težavami in kipečo energijo ga je popolnoma osvojil. Kimi in Mike imata status vzgojitelja in tega se zelo dobro zavedata. Jani je droben, nasmejan in igriv fantek. Boksarka Kimi ga obožuje. Rojen je z alkoholnim sindromom, pestijo ga razvojne težave, težave z ravnotežjem, senzomotorične težave, hiperaktivnost, hipermotoričnost, pomanjkanje koncentracije, nazadovanje v rasti. Kimi je čutila, da jo Jani potrebuje. Prijazno in nežno je silila vanj, mu lizala dlani in ga prosila naj jo poboža. Bila je vztrajna, spala je na njegovi roki, podnevi se ni premaknila od njega. Jani se je ni nič več bal. Še več, ko je postala vsiljiva, se je je otresel. Zanj je to velik napredek, v preteklosti bi bil namreč preprosto planil v jok. Po štirih letih Jani že lahko zadovolji večino potreb, ki se drugim ljudem zdijo samoumevne.

Matej se večine stvari, ki jih sreča prvič v življenju, najprej dotakne, potem roko povoha in jo še polize. Tako zaznavajo svet okoli sebe otroci, stari od deset do dvanajst mesecev. Matej je star šest let. Boleha za ADHD, milejšo različico minimalne cerebralne analize, ki povzroča razvojne težave taktilnosti (obzirno vedenje ali ravnanje, rahločutnost) in globinskega čutenja. Ne prenese dotika, strese ga, kot bi se dotaknil električne napeljave. Ko se je prvič srečal s Kimi, je kričal v strahu pred njo. Bal se je njenega dotika, bila je premočan dražljaj zanj. Vendar ga je nekaj vleklo k njej. Ko bi le mogel sprostiti zavoro, ki je čemela v njegovih možganih. Počasi in previdno so mu približevali Kimi. Končno je prestopil mejo, Kimi se ga je smela dotakniti. Kmalu jo je že sam vodil na povodcu in jo božal. Naredil je korak k ozdravitvi.

Da je vzgoja s psom za otroke z razvojnimi težavami nadvse pomembna, se ne zaveda le Matevž Petelin, temveč se tega zavedajo tudi v društvu za motopedagogiko in psihomotoriko. (Grujičič Petra, leto 1999, str. 38-39)

5.11 Hipoterapija

Hipoterapija je gimnastično zdravljenje s pomočjo konjev na nevrofiziološki osnovi. Beseda hippos — konj se uporablja kot terapevtsko sredstvo s prenosom gibanja v koraku kot načinu hoje.

Prvo srečanje s konjem je za otroka posebno doživetje. Namesto ribic, papig, psičkov in muc, ki jih je srečeval do sedaj, se pred njim pojavi veliko bitje, ki ga ni mogoče vzeti v naročje ali se z njim loviti po travniku. Prvi občutek otroka ob srečanju s konjem je največkrat strahospoštovanje, ki ga večina hitro premaga in zamenja z željo po dotikanju in božanju te 'velike igrače'. Kmalu samo dotikanje ni dovolj in otrok želi konjička tudi zajahati. Ko se otrok navduši za jahanje je treba poskrbeti za pravičen pristop. Najboljše je, da ga peljemo v kakovostno jahalno šolo, kjer je v zadostni meri poskrbljeno za varnost. Konji morajo biti primerne velikosti (najboljši za otroke so jahalni poniji), dobro izšolani in mirni; otrok mora nositi zaščitno čelado. Otroci se morajo naučiti pravilnega ravnanja s konjem, čiščenja in sedlanja. Jahanje se učijo skozi igro: na konju delajo vaje za sprostitev, nato pa se postopoma privajajo osnovnim jahalnim tehnikam. S tem se znebijo strahu, predvsem pa se učijo ustreznega odnosa do konja. Žival ni športni rekvizit, nad katerim bi lahko znašali svojo slabo voljo ali celo agresijo, temveč predvsem prijatelj, s katerim lahko otrok doživi najlepše trenutke svojega otroštva v sožitju z naravo.

Konj ima lahko pomembno vlogo pri zdravljenju otrok, zlasti v primerih cerebralne paralize (možganska ohromelost), obolenosti mozga, poškodb lobanje ali celo pri duševnih težavah. Konj na bolnike blagodejno vpliva s svojo hojo, z gibanjem, s toploto in s svojo pojavo na sploh.

Terapevtsko jahanje ali hipoterapija se je kot oblika zdravljenja v svetu pojavila pred približno tridesetimi leti, čeprav prvi zapisi o pomenu jahanja v terapevtske namene segajo že v čas stare Grčije. V Sloveniji se je hipoterapija pojavila pred šestimi leti. Mladi bolniki se je lahko udeležijo v okviru svojega zavoda, ki tovrstno zdravljenje izvaja.

5.11.1 Oblike terapije

Poznamo tri oblike hipoterapije:

- **Medicinsko**, ki je namenjena predvsem izboljšanju gibljivosti, sproščanju mišic in zmanjševanju bolečine.
- **Pedagoško**, ki služi socializaciji agresivnih otrok.
- **Športno**, ki lahko pomaga npr. pri okrevanju po prometni nesreči.

Za vse oblike potrebujemo:

- a) Mirnega konja manjše rasti, ki ima dolg zanesljiv korak,
- b) fizioterapevta, ki pozna bolnike in je vešč osnov jahanja in
- c) vodnika, ki pozna konja.

Zdravljenje mora seveda nadzorovati zdravnik. Hipoterapija se izvaja brez sedla, da pride do neposrednega stika s konjevim telesom, ki je toplejše od človeškega in se zato otrok lažje sprosti. Konj je edinstven zaradi svojega tridimenzionalnega gibanja, otrok mu

mora slediti z medenico, ki se tako sprosti in razklene. Bolečina se zmanjša in učinek je enak kot pri hoji. Za nekatere otroke je hipoterapija edini način gibanje saj so sicer priklenjeni na invalidski voziček. Ob tem, da zmanjšuje bolečine, izboljšuje držo, povečuje gibljivost sklepov in izboljšuje delovanje srca ter ožilja, ima hipoterapija tudi psihološke učinke: povečuje otrokovo samozavest, koncentracijo, izboljšuje prostorske predstave, vzbuja občutek ugodja in varnosti.

S hipoterapijo bolnikov multiple skleroze se v zdravilišču Topolščica ukvarjata višja fizioterapevtka Ivanka Petrovič in njen mož že od leta 1989. Njima je glavni kažipot za obravnavo hipoterapije ŽIVLJENJE JE GIBANJE. Izhodiščna točka za vsako gibanje na konju je jahačev sedež. Odločilno za sedenje je, da so kontaktna površina sedala, sedežne kosti jahača in konjski hrbet v težišču konja. Otrok-jahač išče v vseh gibalnih fazah svoje labilno ležišče, kar je mogoče samo s stalno dobro skoordinirano vadbo. Otrok vpliva na konja z mišično napetostjo. Bolnik vedno sledi gibanju konja. Skozi direkten kontakt bolnikovega telesa s konjem (brez sedla) se prenaša v področje sedenja in nog ter nato po hrbtenici toplota, katere namen je zmanjševanje napetosti. Pri jahanju postanejo aktivne vse mišice človekovega gibalnega aparata: zadnjične, zgornje stegenske, trebušne, hrbtne in mišice ekstremitet.

Pri bolnikih s težavami mehurja se krepijo mišice medeničnega dna. Pri prebavnih težavah: stiskanje in sproščanje mišic pomagata aktivirati črevesje. Končno pa ima hipoterapija vpliv tudi na dihanje bolnega otroka (koristno za logopede), na funkcijo srčnega in krvnega obtoka s funkcionalnim treniranjem in prekrvavitvijo. Veliko funkcijo pa ima tudi pri odpravi psihičnih motenj. Otrok se kar naenkrat zave, da dela nekaj kar prej ni upal. To mu je psihična opora, daje mu moči in samozavesti. Kompleksen učinek delovanja hipoterapije doseže sinhroničen senzo-motoričen in psiho-motoričen uspeh zdravljenja.

Zakon za hipoterapijo je korak. Medenica otroka se giblje podobno kot pri hoji človeka.

5.12 Zločin nad živaljo in zločin nad človekom: partnerja v zločinu

Kruta dejanja izvedena nad živalmi so bila dolgo indikator nevarne psihe, ki pogosto zahteva več kot le živalske žrtve. »Morilci...zelo pogosto začnejo z ubijanjem in mučenjem živali v otroških letih,« pravi Rober K. Ressler, ki je raziskoval profile serijskih morilcev za FBI v ZDA. Študije so zdaj prepričale sociologe, zakonodajalce in sodišča, da kruto ravnanje z živalmi zasluži našo pozornost. Prav to je lahko namreč prvi znak agresivne narave, ki vključuje v posledice svojih dejanj tudi človeške žrtve.

5.12.1 Krutost do živali: Prvi v vrsti mnogih zločinov?

Kruta dejanja nad živalmi niso le namig za kakšno manjšo karakterni napako mučitelja, to so simptomi globoke duševne motnje. Raziskave v psihologiji in

kriminalistiki so pokazale, da se ljudje, ki izvršijo dejanje krutosti nad živaljo, pogosto ne ustavijo tam - veliko od njih si nato izbere človeške žrtve.

Študije so dokazale, da so nasilni in agresivni kriminalci v otroštvu bolj verjetno mučili živali, kot pa tisti neagresivni zločinci. Raziskava med psihiatričnimi bolniki, ki so ponavljajoče se mučili pse in mačke je odkrila, da je večina udeležencev raziskave v veliki meri agresivna tudi do ljudi.

Prav zato je za raziskovalce nasilje nad živalmi opozorilni znak za razvoj drugih vrst agresije. Ressler tako pravi, da so serijski morilci in posiljevalci takšna vrsta ljudi, ki se ni nikoli naučila, da je »narobe izbežati psičku oči«.

Razni primeri dokazujejo, da teorija o povezavi nasilja nad živalmi in nasilja nad ljudmi drži. Albert DeSalvo, ki je ubil 13 žensk, je v mladosti lovil mačke in pse in skozi škatle v njih streljal puščice. Serijski morilec Jeffrey Dahmer je natikal pasje glave, žabe in mačke na kole. Dennis Rader, tako imenovani "BTK" morilec, ki je ustrahoval ljudi po Kansasu je v zapiskih o svojem otroštvu napisal, da je kot otrok obesil psa in mačko. Med sojenjem obtoženemu ostrostrelcu Lee-u Boyd Malvo, je profesor psihologije pričal, da je najstnik, ki je ubil 10 ljudi s puško kot 14-letnik odri in verjetno s fračo ubil veliko število mačk.

Smrtonosno nasilje, ki se je začelo pojavljati v šolah v preteklih letih se v večini primerov začne z nasiljem nad živalmi. Srednješolski ubijalci, kot sta npr. 15-letni Kip Kinkel iz Springfieldda (ZDA), in 16-letni Luke Woodham, iz Pearla (ZDA), mučijo živali preden začnejo s svojimi morilskimi podvigi. Tudi za odmeven primer s šole Columbine High School, na kateri sta dijaka Eric Harris in Dvlan Klebold ustrelila in ubila 12 sošolcev preden sta sodila še sama sebi, je znano, da sta dijaka sošolcem pripovedovala o mučenju živali.

»Vsa streljanja v zadnjih letih imajo neko skupno temo,« pravi Dr. Harold S. Koplevycz, direktor centra za študijo otrok na Newyorški univerzi. »Imamo otroka, ki ima simptome agresije proti svojim vrstnikom, zanimanja za ogenj, krutosti do živali, socialne distance in še z mnogimi drugimi svarilnimi znaki, ki jih šole zanemarjajo.« Na žalost je večina nasilja nad živalmi neraziskana in nesankcionirana, dokler se ne sprevrže v nasilje nad ljudmi.

Ker si nasilneži izbirajo nemočne, so zločini nad živalmi, partnerji, otroki in starejšimi pogosto povezani. Otroci, ki zlorablajo živali lahko pogosto le ponavljajo tisto, kar so videli doma. Kot njihovi starši, tudi sami reagirajo na jezo in frustracije z nasiljem. Njihovo nasilje je usmerjeno proti edinemu posamezniku v družini, bolj ranljivemu kot so sami: živali.

Starši, ki zanemarjajo ali zlorablajo živali, usmerjajo svoje otroke k podobnim navadam. Prebivalca Indiane (ZDA) Jade M. Jonas in Michael R. Smith sta bila obtožena zaradi prijave o hiranju njunih dveh otrok in treh psov v zanemarjenem domu. Oblasti naj bi najprej odkrile psa, priklenjenega pred hišo brez vode ali hrane. Po vstopu v hišo, naj bi preiskovalci našli 3 mesece starega dečka, ki je ležal blizu kupov iztrebkov, smeti in gnile hrane, napol oblečenega fantiča in še dva psa. V drugem primeru so v Illinoisu na posestvu Johna Morrisa odkrili 40 od parazitov

razjedenih in sestradanih psov, živečih v neznosnih razmerah. Kmalu po tem so oblasti odkrile, da na istem posestvu živijo tudi 3, 10 in 15 let stari otroci.

60% od več kot 50 družin iz New Jerseva (ZDA), ki so obravnavane zaradi zlorabe otrok ima v družini tudi žival, ki je bila zlorabljen. V treh ločenih študijah je bilo ugotovljeno, da je več kot polovici pretepenih žensk, ki so bile zajete v raziskavo, nasilnež, ki je zlorabljal njih tudi grozil ali poškodoval njihove ljubljence. V eni izmed teh študij je bilo ugotovljeno, da je kar 25% teh žensk ostalo z mučitelji le zato, ker so se bale zapustiti svoje živali.

Stephen Williams je bil obsojen zaradi krutosti do živali, otrok in agresivnega napada v Georgiji (ZDA), po tem ko je s sekiro razsekal ženinega psička in z istim orožjem grozil tudi njej - in to vse v pričo treh pretresenih otrok. Scott Maust iz Pennsilvanije (ZDA) je bil obtožen podkupovanja mladoletnikov, terorističnih groženj in krutosti do živali, po tem ko naj bi ubil družinskega psa z 22-kaliberskim orožjem in naročil svojim otrokom, naj počistijo krvavo prizorišče ter jim grozil s smrtjo, če komu povedo.

Šole, starši, skupnosti in sodišča, ki dojemajo krutost do živali kot manjši prestopki ignorirajo nevarno početje. Sodišča bi morala mučitelje živali strogo kaznovati, raziskovati njihove družinske razmere in jim odrediti psihološko svetovanje. Skupnosti morajo sprejeti dejstvo, da je zloraba kateregakoli živega bitja nesprejemljiva in da ogroža vse člane družbe. Otroke bi morali naučiti kako se ravna in spoštuje živali. Po vseh študijah o morebitni povezavi med nasiljem nad živalmi in nasiljem nad ljudmi sta dva strokovnjaka zaključila, »Razvoj nežnejših odnosov v človeški družbi se lahko zelo izboljša z učenjem pozitivne in skrbne etike med otroki in živalmi.«

5.13 Tovariš ali predmet?

Ljudje imajo pse zavoljo najrazličnejših vzrokov, še zlasti to velja za države, kjer pes že dolgo ni več le lovski pomočnik ali čuvaj hiše, črede in dvorišča.

Po neki študiji od 50 do 60 odstotkov skrbnikov v psu vidi tovariša, spremljevalca in tudi temu primerno skrbijo zanj. Za druge je pes predmet ugleda ali "koristna žival". Malce starejša raziskava (Wilborn 1976) pa je pokazala, da je za 30 odstotkov skrbnikov pes tovariš, za 20 odstotkov lastnina (za športne, prestižne in podobne namene), 20 odstotkov skrbnikov psa uporablja za lov ali čuvanje, vendar s psom nimajo vzpostavljenega socialnega kontakta.

Psom se torej najboljše godi v skupini ljudi, ki imajo psa za svojega tovariša. Pri takih ljudeh je pes družinski član. Značilno je, da je v tej skupini psov največ mešancev in živali iz zavetišč, (revija Moj pes, junij 2002)

5.14 Pomožni učitelj - pes

Nič novega ne bomo povedali, če zapišemo, da pse uporabljajo tudi v terapevtske namene: v domovih ostarelih, za pomoč in družbo invalidom, pri telesno in duševno prizadetih otrocih, za vodiče slepih itd. Toda za psa kot pomožnega učitelja v šoli bržčas še niste slišali.

Pa je le res: nemški učitelj matematike Bernd Retzlaff s svojima dvema labradorcema uspešno razgrajuje nasilniški potencial učencev. Med uro matematike v devetem razredu šole v Sulzburgu blizu Badna lahko poleg učitelja vidite v razredu tudi oba psa: eden pravkar žlampa vodo iz posode, drugi pa mirno spi med šolskimi klopmi.

Labradorca Jule in Nina sta Berndova pomočnika; dva prijazna, radovedna pomožna učitelja. V razredu opravljata pomembno nalogo: tolažita učence v stiski in jim dajeta pogum, hkrati pa razgrajujeta nasilniški potencial med mladimi, (revija Moj pes, december 2002)

5.15 Nas res izkoriščajo?

Ste že slišali za teorijo parazitstva, po kateri nas psi izkoriščajo in z nami po svoje manipulirajo. S to teorijo je zdaj pometel kognitivni biolog dr. Marc Bekoff, češ da je neznanstvena in napačna.

Ljudje se pogosto sprašujejo, ali niso psi le majhni volkovi, ki jih je človek udomačil in jih selektivno vzrejal za določene naloge. Vendar temu ni tako; med udomačitvijo in socializacijo je namreč velika razlika. Udomačen volk še zdaleč ni domača žival, ampak je le socializiran na človeka, po drugi strani pa je nesocializiran pes še vedno domača žival. Udomačitev je dolgotrajni evolucijski proces določene vrste, medtem ko socializacija zadeva le na življenje določenega osebk. (revija Moj pes, november 2004)

5.16 Več vprašanj kot odgovorov

Leta 1910 so v Bad Durrenbergu izkopali popolno okostje pet tisoč let starega psa. Očitno ga naši predniki niso imeli za hrano. Nasprotno, psi v obdobju vrvičnega lončarstva so očitno uživali velik ugled.

Psu iz Bad Durrenberga so kot grobni dodatek dali glinast lonec s kostmi koz, jelena in divjega prašiča. Kjerkoli na svetu najdejo pse iz mlajše kamene dobe, ponavadi ugotovijo, da so pse skrbno položili v grob in jih zasuli. Takšne pasje grobove so našli na najdišču Grim's Grave v Angliji, v votlini Russel v ameriški Alabami, na Japonskem in ob Bajkalskem jezeru.

Precej pogostejši pa so človeški grobovi, v katerih poleg mrliča leži pes, ki so ga skrbno pokopali z lastnikom. Taki grobovi niso zgolj posamezne najdbe, saj jih najdemo po vsem svetu.

V Mahashni v zgornjem Egiptu so našli pet tisoč let staro leseno krsto, v kateri so bili pokojnik in dva psa, zavita v ponjavo.

Na Madžarskem so našli pet tisoč let staro okostje človeka, ki so mu v grob dali več glinastih posod, k nogam pa so mu položili psa.

Na Novi Fundlandiji so našli štiri tisoč let staro indijansko pokopališče. Grob številka 50 je bil najlepše urejen: v njem sta bila čepeča moški in ženska, zraven njiju pa velika psa.

Strokovnjaki, ki so se ukvarjali s takimi grobovi, ne dvomijo, da je imel pes pred tisoči let že posebno vlogo med domačimi živalmi. Med vsemi živalskimi grobnimi dodatki so psi najpogostejši. Niso jih prilagali kot orodje za mrtve, ampak so jih pokopali kot ljudi.

(revija Moj pes, april 2005)

5.17 Med ponižnostjo in postavljanjem

"Prakomunikacije" med človekom in psom nihajo med ponižnostjo in postavljanjem. Da pa bi lahko pes živel v sožitju s človekom, ga moramo razumeti.

Predstave o dominanci in rangiranju imajo svoj izvor v opazovanju volkov v ogradah. Raziskovalci pa v novejšem času ugotavljajo, da volkovi v naravi ne poznajo alfa ureditve krdela; tako kot klateški psi v svojih krdelih ne potrebujejo več hierarhije, da bi preživel.

Mnogi že nekaj časa dvomijo v povsod razširjeno alfamanijo. Britanski strokovnjak Barry Eaton je to malce hudomušno pokazal takole: "Ali res verjamete, da vsak pes na dnu svojega srca sanja o tem, kako bo obvladal svojega skrbnika? Ali pa je morda ponoči celo buden in kuje zaroto?"

Eaton se ob tem sprašuje, ali se pes v človeški družini res počuti kot član krdela. Precej verjetno je, da psi ne gledajo na nas kot na nekakšne pse in zato tudi ne tekmujejo za vodilno vlogo. Poleg tega pri prosto živečih volkovi le poredko pride do resnejših spopadov za prvenstvo. In psi že dolgo niso več volkovi... (revija Moj pes, julij 2005)

5.18 Psi kot vojaške maskote

Tokrat ne bomo govorili o psih, ki so v različnih armadah opravljali kurirsko ali sanitetno službo, prenašali eksploziv pod sovražnikove tanke itd, pač pa bomo govorili o psih kot maskotah posameznih vojaških enot.

Večinoma je šlo za pse brez gospodarja, ki so zaradi vojne izgubili svoje skrbnike in se pridružili vojaškim enotam ter postali njihovi prijatelji in maskote.

Maskota je nekakšen talisman, za katerega ljudje verjamejo, da prinaša srečo. Varuje tudi pred uroki in nesrečami. Kaj bi si lahko v vojnih vihrah želeli boljšega?!

Tako kot v prvi, kot tudi v drugi svetovni vojni so vojaki jemali s seboj v jarke in boj takšne pse. Bili so njihovi spremljevalci in kdaj pa kdaj tudi tolažniki v jarkih, bunkerjih, na straži, na ladjah, v tankih in letalih. Tudi v letalu, ki se je med drugo svetovno vojno zrušilo na Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani, so poleg zoglenelega pilota našli ostanke majhnega psa.

Sicer strogi poveljniki so povečini zamižali na eno ali obe očesi, ko so se v njihovih enotah pojavile pasje maskote. (revija Moj pes, oktober 2005)

5.19 Pasji piloti in krmarji - november 2005

V vojnah je človek uporabljal tri vrste živali: golobe pismonoše, konje in pse. Nobena od teh živali ni bila vojakom tako v tolažbo in družbo kot prav pes.

V prvi svetovni vojni so golobe uporabljali kot leteče kurirje. Konjenice so bile tedaj še trden del armad, pse pa so uporabljali kot sanitetne pse, kurirje in maskote. Najbolj pa se je uporaba psov sprevrgla v drugi svetovni vojni. V Rdeči armadi so šolali pse, da so pod vozeči sovražnikov tank prinesli mino. Pse so šolali tako, da so jih vedno in povsod hranili le pod tanki - tudi s prižganimi motorji. Tako je pes na povelje stekel pod nemški tank, kjer ga je razneslo skupaj z mino, ki jo je imel navezano na telo, tank pa je bil ponavadi onesposobljen.

Nikjer pa psov niso tako cenili in zanje skrbeli kot pri pilotih. V prvi svetovni vojni so piloti lahko jemali s seboj tudi svoje pse od doma. Medtem ko so bili v drugih enotah psi kot maskote predvsem mešanci, so piloti kot "najvišji" rod vojske dajali prednost pasemskim psom. Eden izmed njih je bil tudi Moritz, tigrasta doga Manfreda von Richthofena, slovitega nemškega pilota, ki se je s svojim rdečim letalom tako proslavil s pogumom in spretnostjo, da so mu rekli Rdeči baron ali pa Rdeči vrag.

5.20 Prijatelji v vojnih vihrach

"Prijateljstvo psa je dragoceno. In še bolj dragoceno je, če si daleč od doma, kot smo zdaj mi v Afriki."

Tako je pisal v pismu domačim general Eisenhower leta 1943. In nadaljeval: "Imam škotskega terierja, v katerem najdem tolažbo in sprostitvev. Je edino bitje, s katerim se lahko pogovarjam, ne da bi beseda nanesla na vojno."

Eisenhovver je imel scottieja, general Paton bullterierja, maršal Tito nemškega ovčarja Luksa, feldmaršal Montgomerv psa Rommla in Hitlerja, Hitler pa je imel psico Blondi, na kateri so preizkusili učinkovitost strupa za samomor.

Z maskotami so vojaki doživeli tudi marsikaj grenkega. Tako so mornarji nemške podmornice U 861 na plavajočih ostankih torpediranega kuterja v temi zagledali dve zeleni piki. Ko so prišli bliže, jih je z divjim lajanjem pozdravil pes, ki je edini preživel brodolom. Mornarji so ga hoteli rešiti, toda poveljnik straže jim je to prepovedal zavoljo varnostnih razlogov. Splav s psom se je oddaljeval in pasje jadikovanje se je počasi izgubilo v temi. Kot da bi pes vedel, da je s podmornico splavalo njegovo zadnje upanje.

Na podmornicah je bilo med drugo svetovno vojno prepovedano imeti živali, toda moranji so vedno našli načine, da so pretihotapili maskoto na krov. Na podmornicah in bojnih ladjah so psi sredi grmenja topov pokazali silno hladnokrvnost, pa tudi razburkano morje jim ni povzročalo morske bolezni.

Psi so bili tudi na majhnih minolovcih, ki jih je na razburkanem morju premetavalo kot orehove lupine. Neka psica je v svoji majhni kolibi na minolovcu celo skotila štiri mladiče. Pri razburkanem morju je imela veliko dela, da je družinico obdržala skupaj in da katerega od mladičev ni odnesel val. Kasneje je minolovec doživel brodolom in v morju je izgnila psica skupaj s svojimi mladiči. (revija Moj pes, december 2005)

5.21 Tudi psi imajo poklic

Nobena domača žival se ne postavlja s tako široko paleto "storitev", kot jih psi nudijo ljudem. Marsikdaj bi lahko govorili kar o pasjih poklicih.,

Ti poklici so se v 15 tisoč letih spreminjali in se spreminjajo še dandanašnji. Prvi psi so bili bržkone le "sostanovalci" kamenodobnih ljudi. Ko so se hranili s človeškimi odpadki, so skrbeli za čistočo naselbin in ljudi tudi opozarjali, da prihaja kakšna žival ali človek. Ženske so pogosto dojile tudi pasje mladičke, ki so se igrali z otroki, v mrzlih nočeh pa so ljudje radi jemali pse na svoje ležišče, da so jih greli.

Stari naseljenec zaselka na Aljaski je novincem, ki so tožili, da je 20 pod ničlo, rad povedal, da to sploh ni prava zima. Tako zimo je imenoval zima za enega psa. Bile pa so tudi zime za dva, ali celo za tri pse. Nepoučenim je rad razložil: pri minus 20

stopinjah človeku zadostuje za gretje na ležišču en pes, če pa je minus 30 ali 35 stopinj, moraš v posteljo vzeti dva psa. Kadar pa se temperature spustijo na minus 40 in nižje, pa za gretje na ležišču potrebuješ tri pse. (revija Moj pes, France Stele, januar 2006)

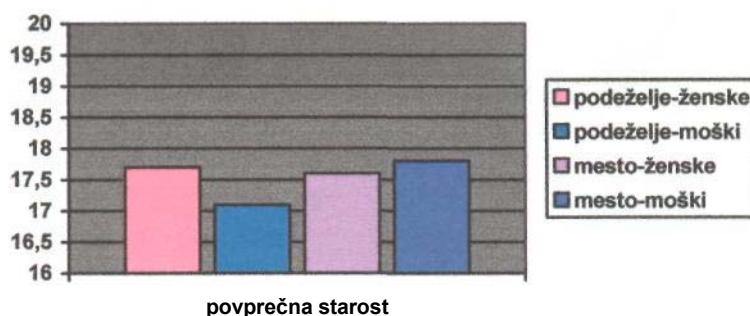
6 ANALIZA PRIDOBLENJENIH PODATKOV

6.1 ANKETA

1. Starost: _____

	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
I povprečna starost	17,7 let	17,1 let	17,6 let	17,8 let

Tabela 1: Odgovori na 1. vprašanje.

Graf 1: Odgovori na 1. vprašanje.

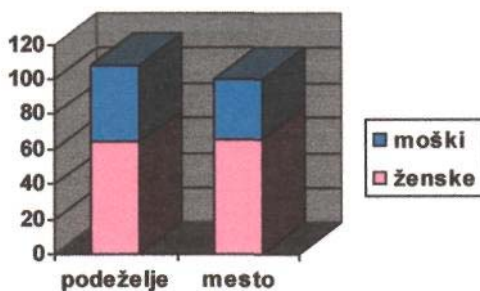
Anketirali sva 212 dijakov 2., 3. in 4. letnikov dveh celjskih srednjih šol, od katerih ena izvaja gimnazijski program, druga pa štiriletni poklicni program. Tako sva zajeli reprezentativen vzorec mladih v našem okolišu. Povprečna starost vseh anketirancev je 17,55 let.

2. Spol: M Ž

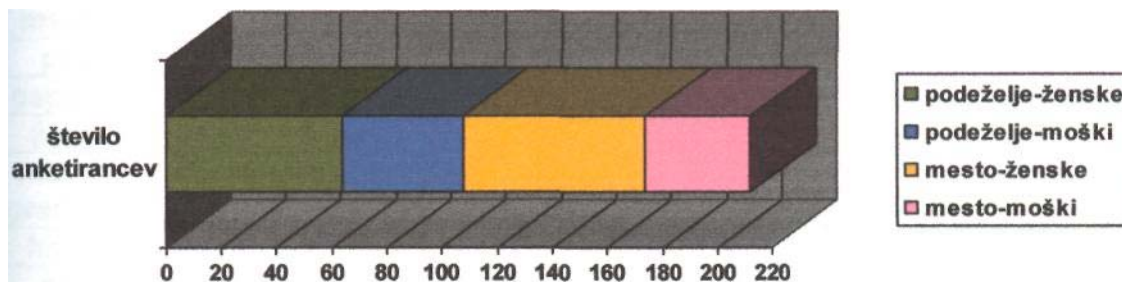
3. Kje živiš? NA PODEŽELJU V MESTU

	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
število anketirancev	64	44	66	38

Tabela 2: Odgovori na 2. in 3. vprašanje.

Graf 2a: Odgovori na 2. in 3. vprašanje.

Graf 2b: Odgovori na 2. in 3. vprašanje.

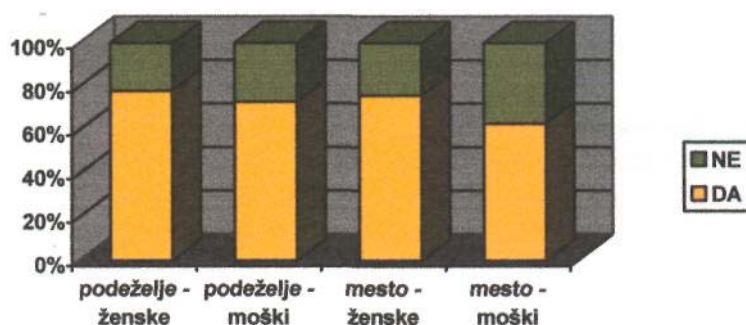
Glede na 2. in 3. vprašanje ankete sva razdelili anketirance na 4 kategorije. Na podlagi teh razdelkov sva analizirali ostala vprašanja. Predvsem so naju zanimale razlike med odgovori anketirancev glede na spol, pri nekaterih vprašanjih, ki se nanašajo na najino prvo hipotezo, pa tudi razlike odgovorov glede na okolje iz katerega anketiranci izhajajo.

4. Ali imate domačo žival (ljubljenčka)?

- a) DA
- b) NE

ponujen odgovor	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
DA	50 (78%)	32 (73%)	50 (76%)	24 (63%)
NE	14 (22%)	12 (27%)	16(24%)	14 (37%)

Tabela 3: odgovori na 3. vprašanje.

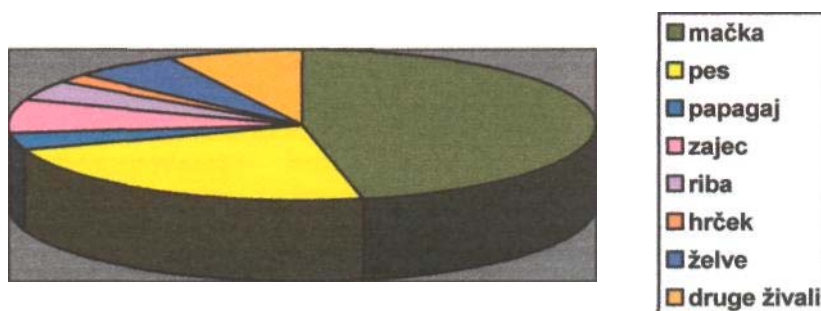
Graf 3: Odgovori na 4. vprašanje.

Ugotovili sva, da ima domače živali kar 74% vseh anketirancev. Prisotnost domačih živali v družinah se bistveno ne razlikuje niti glede na spol vprašanega niti glede na kraj bivališča.

5. Katerole domačole žival/i imate?

odgovori	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
mačka	34	21	27	4
pes	32	24	25	12
papagaj	4	0	6	0
želva	2	1	7	6
morski prašiček	1	1	2	0
hrček	2	0	2	1
riba	2	4	1	5
zajec	2	8	8	2
konj	4	0	0	0
govedo	2	2	0	0
svinje	2	3	0	0
kokoši	2	2	0	0
tarantela	0	0	1	1

Tabela 4: Odgovori na 5. vprašanje.

Graf 4: Odgovori na 5. vprašanje.

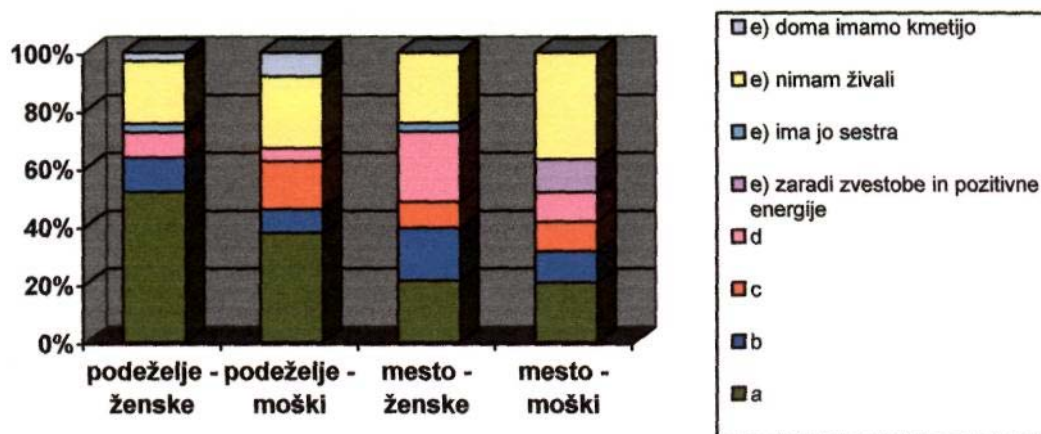
Med domačimi živalmi v obeh okoljih prevladujejo psi, takoj za njimi pa so mačke. Večina žensk je lastnic mačk, večina moških pa ima psa. Druge male živali, kot so papagaji, želve, morski prašički, hrčki in ribe, se približno enako pogosto pojavljajo v obeh okoljih, čeprav je papagajev in želv več v mestih. Zanimivo je, da so lastnice papagajev izključno ženske. Razumljivo je, da se konji, govedo, svinje in kokoši pojavljajo le na podeželju. Eksotične živali (npr. tarantela) so redke in se pojavljajo le v urbanem okolju.

6. Zakaj ravno to?

- a) Všeč mi je njen izgled.
 b) Skrb zanjo je preprosta.
 c) Je primerne velikosti.
 d) Dobil/a sem jo v dar.
 e) Drugo: _____

Ponujen odgovor	podeželje		Mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
a	35 (53%)	17 (41%)	14 (21%)	8(21%)
b	8 (12%)	4 (9%)	11 (18%)	4 (10,5%)
c	0	8(18%)	3 (9%)	4(10,5%)
d	6 (9%)	2 (5%)	8 (24%)	4 (10,5%)
e) zaradi zvestobe in pozitivne energije	0	0	0	4(10,5%)
e) ima jo sestra	2 (3%)	0	2 (3%)	0
e) nimam živali	14 (22%)	12 (27%)	16 (24%)	14 (37%)
e) Doma imamo kmetijo	2 (3%)	4 (9%)	0	0

Tabela 5: odgovori na 6. vprašanje.

Graf 5: Odgovori na 6. vprašanje.

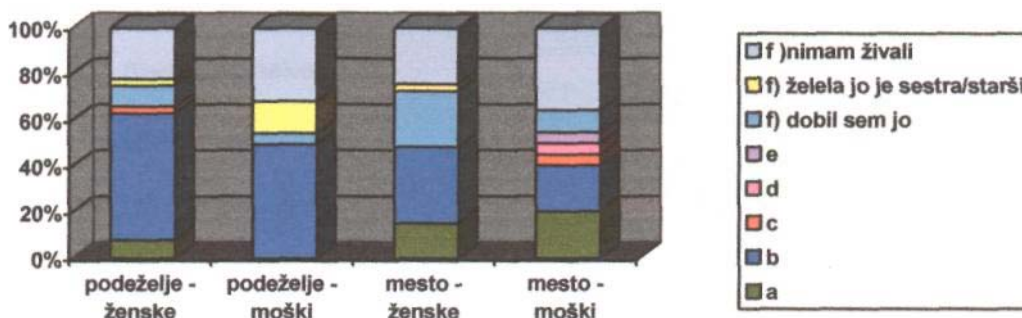
Večina vprašanih je na 6. vprašanje odgovorila, da je na njihovo izbiro domače živali najbolj vplival njen izgled. Pogosto je tudi izbiranje živali, glede na zahtevnost skrbi zanjo. Na velikost živali so bolj pozorni ljudje iz urbanega okolja. Zanimivo je, da je žival dobilo v dar več anketirancev, ki živijo v mestu. Ti anketiranci najbrž niso imeli večje vloge pri izbiri hišnega ljubljence. Zanimivo je, da le moškim v urbanem okolju predstavlja pomembno vlogo pri izbiri živali tudi njena pozitivna energija in njen vpliv na njihovo razpoloženje. Ti rezultati niso bili v skladu z najinimi pričakovanji, ampak so naju presenetili.

7. Zakaj ste se odločili za nakup domače živali?

- a) Zaradi družbe.
- b) Žival mi je na splošno všeč.
- c) Ker je eksotična.
- d) Ker tako lažje navezujem stike z ljudmi.
- e) Zaradi treninga.
- f) Drugo: _____

Ponujen odgovor	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
a	6 (8%)	0	10(15%)	8(21%)
b	36 (55%)	22 (50%)	22 (33%)	8(21%)
c	2 (3%)	0	0	2 (5%)
d	0	0	0	2 (5%)
e	0	0	0	2 (5%)
f) dobil sem jo	6 (9%)	2 (5%)	16 (24%)	4(10%)
f) želela jo je sestra/starši	2 (3%)	6 (14%)	2 (3%)	0
nimam živali	14 (22%)	14 (32%)	16 (24%)	14 (37%)

Tabela 6: Odgovori na 7. vprašanje.

Graf 6: Odgovori na 7. vprašanje.

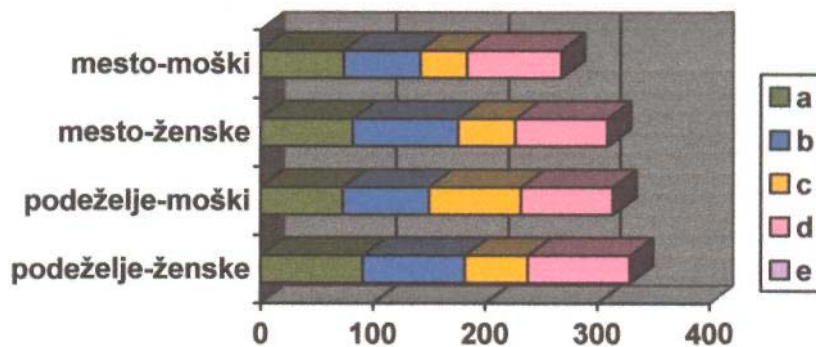
S tem vprašanjem sva hoteli izvedeti kateri so razlogi, zaradi katerih se mladi najpogosteje odločajo za nakup domače živali. Ugotovili sva, da si je večina vprašanih omislila domačo žival, ker jim ta na splošno ugaja - torej niso imeli nobenega konkretnega razloga. Veliko anketirancev si je kupilo žival tudi zaradi družbe, zanimivo pa je, da je le malo tistih (in še to le moških v mestih), ki so si omislili žival zaradi rekreacije in lažjega navezovanja stikov z ljudmi. Že v teoretičnem delu sva namreč navedli dokazana dejstva o pozitivnem vplivu živali na integracijo posameznika.

8. Kaj po vašem mnenju spada pod pojem »skrb za žival«? (Možnih je več odgovorov.)

- a) Hranjenje.
- b) Negovanje.
- c) Skrb za rekreacijo.
- d) Ljubezen in preživljanje prostega časa z živaljo.
- e) Drugo: _____

ponujen odgovor	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
a	58(91%)	32 (73%)	54 (82%)	28 (74%)
b	59(91%)	34 (77%)	62 (94%)	26 (68%)
c	36 (56%)	36 (82%)	34(51%)	16 (42%)
d	58(91%)	36 (82%)	54 (82%)	32 (84%)
e	0	0	0	0

Tabela 7: Odgovori na 8. vprašanje.

Graf 7: Odgovori na 8. vprašanje.

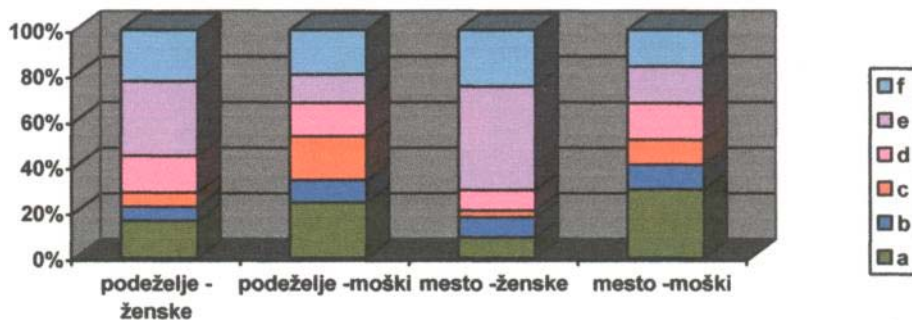
Večina anketirancev meni, da je pri skrbi za živali najpomembnejša ljubezen in preživljanje prostega časa z njo. Najmanj pomembna naj bi bila skrb za rekreacijo živali. Predvsem je takšno mišljenje značilno za mlade iz mestnega okolja. To je lahko posledica dejstva, da so v gospodinjstvih v mestih bolj prisotne male živali in mačke, za katere rekreacija ni bistvena. Za anketirance moškega spola tudi hranjenje in negovanje živali nista tako zelo pomembna. Glede na to, da je bilo vprašanje splošno in so nanj odgovarjali tudi mladi, ki nimajo živali, sva pričakovali, da bodo kot enako pomembne ocenjene vse naštetje dejavnosti. Nihče od anketiranih ni navedel še kakšne dodatne dejavnosti, ki bi se po njegovem mnenju lahko kvalificirala kot skrb za žival.

9. Kaj od naštetega naredite vi? (Možnih je več odgovorov.)

- a) Hranjenje.
- b) Negovanje.
- c) Skrb za rekreacijo.
- d) Ljubezen in preživljanje prostega časa z živaljo.
- e) Vse od naštetega.
- f) Nič od naštetega.

Ponujen odgovor	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
a	10(16%)	20 (45%)	6 (9%)	12 (30%)
b	4 (6%)	8(18%)	6 (9%)	4(11%)
c	4 (6%)	16 (36%)	2 (3%)	4(11%)
d	10(16%)	12 (27%)	6 (9%)	6 (16%)
e	22 (34%)	10(23%)	30 (46%)	6 (16%)
f	14 (22%)	16 (36%)	16 (25%)	6 (16%)

Tabela 8: Odgovori na 9. vprašanje.

Graf 8: Odgovor na 9. vprašanje.

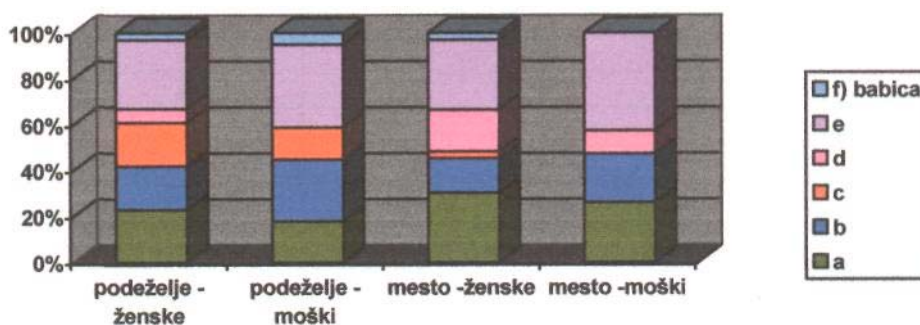
S tem vprašanjem sva želeli izvedeti, kako so mladi vpleteni v skrb za hišnega ljubljence. Nad nizko udeležbo anketiranih pri skrbi za domačo žival sva bili presenečeni. Ugotovili je med tistimi, ki v celoti skrbijo za domačo žival največ žensk iz mestnega okolja, pa še teh le manj kot polovica. Med drugimi aspekti skrbi za živali so mladi udeleženi še pri hranjenju in preživljanju prostega časa z živaljo. Zelo malo je mladih, ki svojo žival negujejo in skrbijo za njeno rekreacijo. Pri rezultatih moramo upoštevati dejstvo, da mladi, ki nimajo doma živali pač ne morejo sodelovati pri skrbi zanjo. Kljub temu, je kar nekaj od teh anketirancev odgovorilo, da pri skrbi na nek način sodelujejo. Predvidevava, da pomagajo skrbeti za kakšno tujo žival.

10. Kdo ima glavno vlogo pri skrbi za domačo žival v vašem gospodinjstvu?

- a) jaz
- b) mama
- c) oče
- d) brat ali sestra
- e) nihče
- f) Drugo: _____

ponujen odgovor	podeželje		Mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
a	14 (23%)	8(18%)	20 (30%)	10 (26%)
b	12(19%)	12 (27%)	10(15%)	8(21%)
c	12(19%)	6 (14%)	2 (3%)	0
d	4 (6%)	0	12(18%)	4(10%)
e	20 (30%)	16 (36%)	20 (30%)	16 (42%)
f) babica	2 (3%)	2 (5%)	2 (3%)	0

Tabela 9: Odgovori na vprašanje 10.

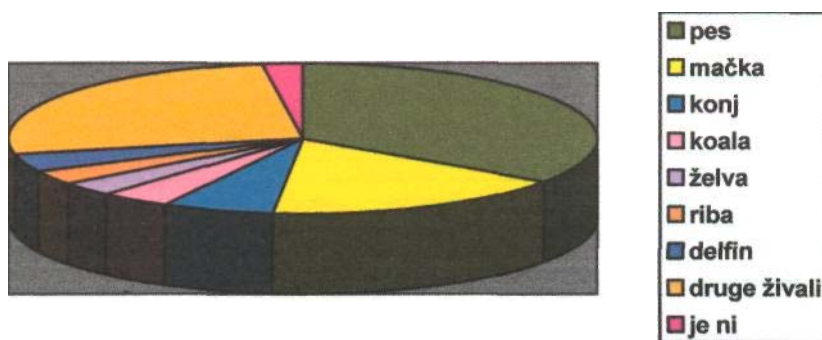
Graf 9: Odgovori na 10. vprašanje.

Ugotovili sva, da v večini primerov nima pri skrbi za žival nihče v družini glavne vloge. To pomeni, da živali doma sploh nimajo oz. si skrb zanjo enakovredno porazdelijo. Med tistimi mladimi, ki imajo pretežno sami skrbijo za žival prevladujejo dekleta, več pa je takih posameznikov v mestu. Na podeželju imata večkrat glavno vlogo oče in mati, v mestu pa je to prava redkost. Zanimivo je, da v nekaterih družinah prevzame glavno vlogo pri skrbi za žival babica.

11. Katera je tvoja najljubša žival?

odgovori	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	Moški spol
pes	34	16	30	10
mačka	18	6	16	4
koala	6	0	4	0
želva	4	4	4	0
papagaj	0	3	2	0
riba	0	4	3	2
zajec	0	0	2	0
konj	6	0	6	3
tiger	0	2	0	6
volk	0	2	2	2
(divja) svinja	0	2	0	2
opica	0	0	4	0
delfin	5	0	4	0
kača	0	2	2	0
kit	0	0	0	5
sinica	0	0	0	2
lev	0	0	0	2
žirafa	0	0	2	0
hrček	0	0	1	0
slon	0	1	0	0
škorpion	0	2	0	0
je ni	2	3	2	0

Tabela 10: Odgovori na 11. vprašanje.

Graf 10: Odgovori na 11. vprašanje.

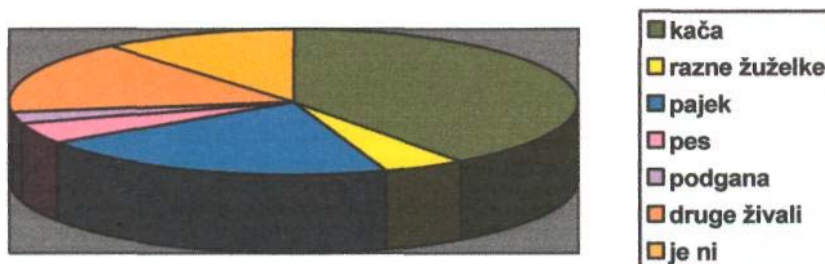
Ugotovili sva, da med anketiranci kot najljubše živali prevladujejo psi, sledijo pa jim mačke. Te pa so vseeno nekoliko bolj prisotne pri predstavnicah ženskega spola. Pri ženskah s podeželja so zelo priljubljeni tudi konji, koale, delfini in želve, medtem, ko so tistim iz mesta vseč tudi papagaji, ribe, zajci, volkovi, opice, kače, žirafe in hrčki. Po tem sklepava, da imajo dekleta s podeželja bolj romantične predstave o eksotičnih in bolj redkih živalih, kot tiste iz urbanega okolja. Pri moških s podeželja so

med drugimi priljubljenimi živalmi pogoste tudi želve, papagaji, ribe, tigri, volkovi, svinje, kače, sloni in škorpijoni, pri tistih iz mesta pa so poleg naštetih pogosti tudi kit, sinica in lev.

12. Katere živali se bojiš oz. je ne maraš?

odgovori	Podeželje		Mesto	
	ženski spol	moški spol	Ženski spol	moški spol
kača	44	12	28	16
pajek	14	8	24	3
razne žuželke	2	7	0	4
krt	0	0	0	5
krokodil	1	0	0	2
pes	6	0	6	0
podgana	2	0	4	0
konj	0	2	2	0
maček	0	0	2	2
dihur	0	0	0	2
deževnik	0	0	0	1
medved	0	2	0	2
zajec	0	1	0	2
meduza	2	0	0	0
kokoš	1	0	0	0
nore krave	1	4	0	0
je ni	5	7	13	5

Tabela 11: Odgovori na 12. vprašanje.

Graf 11: Odgovori na 12. vprašanje.

Nad odgovori sva bili zelo presenečeni. Pri vseh mladih je najbolj nezaželjena oz. osovražena žival kača. Ženske se ne glede na mesto bivališča bojijo tudi raznih žuželk, pajkov, psov in podgan. Zanimivo je, da so ženske iz mestnega okolja v zelo velikem številu navedle da ni živali, ki je ne marajo oz. se je bojijo. Moški pa se poleg

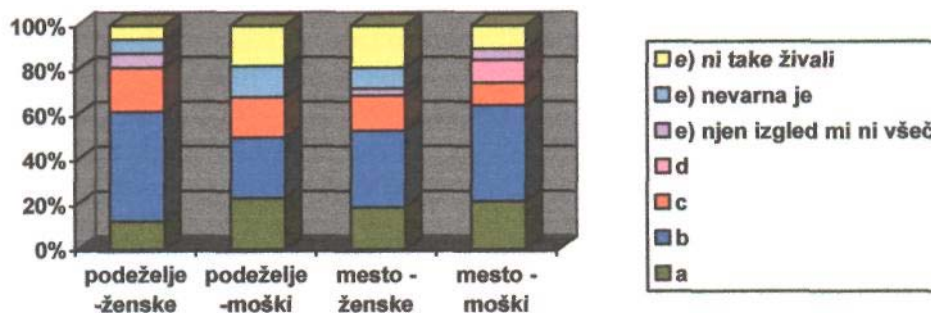
kač bojijo tudi pajkov in žuželk (še posebej tisti iz ruralnega okolja), prebivalci mest pa se bojijo še krtov, krokodilov, mačk, dihurjev, medvedov in zajcev.

13. Zakaj se navedene živali bojiš ali je ne maraš?

- Z živaljo sem imel/a slabo izkušnjo.
- Živali na splošno ne maram.
- Z živaljo je imel slabo izkušnjo nekdo, ki ga poznam.
- Strah me je vseh živali.
- Drugo: _____

ponujen odgovor	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
a	8 (12%)	9 (23%)	12(18%)	8(21%)
b	30 (47%)	12 (27%)	22 (33%)	16 (42%)
c	12(19%)	8 (18%)	10(15%)	4(10%)
d	0	0	0	4(10%)
e) njen izgled mi ni všeč	4 (6%)	0	2 (3%)	2 (5%)
e) nevarna je	5 (6%)	7 (14%)	6 (9%)	0
e) ni take živali	3 (6%)	8(18%)	12 (18%)	2(10%)

Tabela 12: odgovori na 13. vprašanje.

Graf 12: Odgovori na 13. vprašanje.

Zanimivo je, da se večina mladih nekaterih živali boji in jih ne mara na splošno, torej brez kakšnega globljega razloga. Drugi razlogi za odpor do nekaterih živali so slabe izkušnje z njimi oz. slabe izkušnje znancev. Le nekaj odstotkov moških anketirancev iz mestnega okolja je strah vseh živali, predvsem ženske pa se odločajo o simpatiji do živali na podlagi njenega neprivlačnega izgleda. Predvsem prebivalci podeželja so navedli kot razlog za strah do živali dejstvo, da je žival nevarna. To pripisujejo morebitnim resničnim stikom in izkušnjam z (divjimi) živalmi.

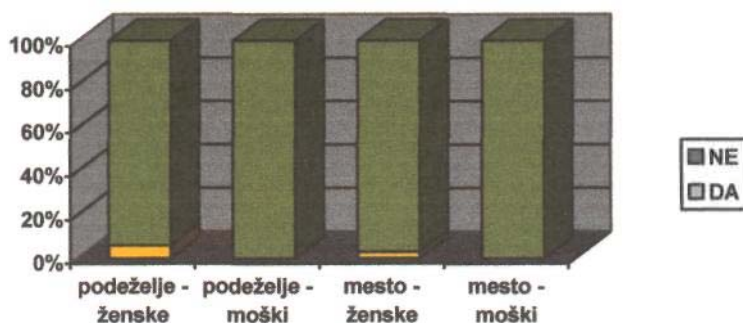
14. Ali si član kakšnega društva za zaščito živali?

a)DA

b)NE

ponujen odgovor	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
DA	4 (6%)	0	2 (3%)	0
NE	60 (94%)	44 (100%)	64 (97%)	28(100%)

Tabela 13: Odgovori na 14. vprašanje.

Graf 13: Odgovori na 14. vprašanje.

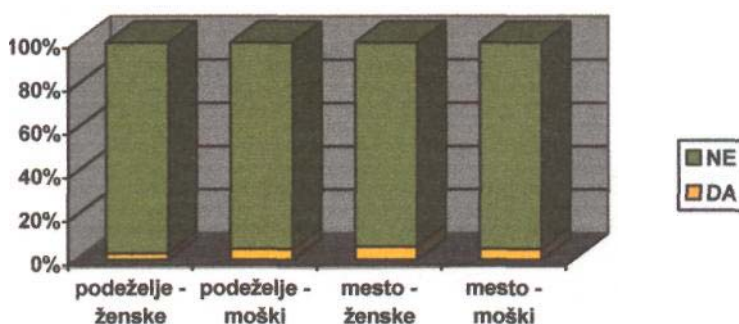
S tem vprašanjem sva skušali ugotoviti koliko je takšnih mladih, ki se aktivno udeležujejo v kakšni dejavnosti za pomoč živalim, in s tem izkazujejo in dokazujejo svoj odnos do drugih živih bitij. Nad odgovori sva bili razočarani. Kot sva predvidevali, se nobeden od pripadnikov moškega spola še ni včlanil v kakšno društvo za zaščito ali pomoč živalim. Zanimivo pa je, da so v takšna društva (čeprav v zelo majhnem številu) včlanjena dekleta, predvsem pa tista s podeželja. Nad rezultati sva presenečeni, saj bi pričakovali večjo solidarnost in aktivno delovanje v družbi prav od tistih posameznikov, ki živijo v takem okolju, ki živalim (predvsem divjim in potepuškim živalim) ni naklonjeno.

15. Ali si vegetarijanec/ka?

- a) DA
b) NE

ponujen odgovor	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
DA	2 (3%)	2 (5%)	4 (6%)	2 (5%)
NE	62 (97%)	42 (95%)	62 (94%)	26 (95%)

Tabela 14: Odgovori na 15. vprašanje.

Graf 14: Odgovori na 15. vprašanje.

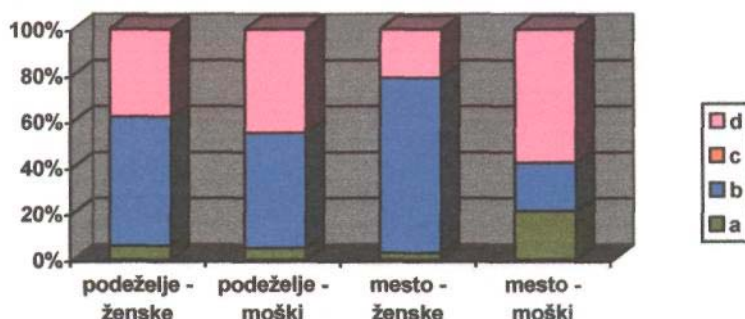
S tem vprašanjem (kot tudi z naslednjimi tremi) sva hoteli preveriti, kakšen je odnos posameznikov do 'prikritih' oz. vsakdanjih oblik izkoriščanja živali za zadovoljevanje človeških potreb. Ugotovili sva, da se je le okoli 5% vprašanih mladih odločilo za vegetarijanski način prehranjevanja, s čemer na nek način izkazujejo svoj odnos do živali. Odločitev za to dieto ni bistveno odvisna ne od spola in ne kraja bivališča. Ugotavljava pa, da se za vegetarijanstvo odloča nekoliko več žensk iz urbanega okolja, kar pa bi lahko pripisali tudi modni muhi in skrbi za postavo, saj po motivih za takšen način življenja nisva spraševali.

16. Kakšen je tvoj odnos do nošenja krzna, usnja, slonovine?

- Takšne proizvode nosim.
- Ne maram takih proizvodov in jih ne nosim.
- Takšne proizvode imam a jih ne nosim.
- Do nošenja takih proizvodov nimam posebnega odnosa.

ponujen odgovor	podeželje		mesto	
	Ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
a	4 (6%)	3 (5%)	2 (3%)	8(21%)
b	27 (56%)	21 (50%)	50 (76%)	8(21%)
c	0	0	0	0
d	11 (38%)	20 (45%)	14(21%)	22 (58%)

Tabela 15: Odgovori na 16. vprašanje.

Graf 15: Odgovori na 16. vprašanje.

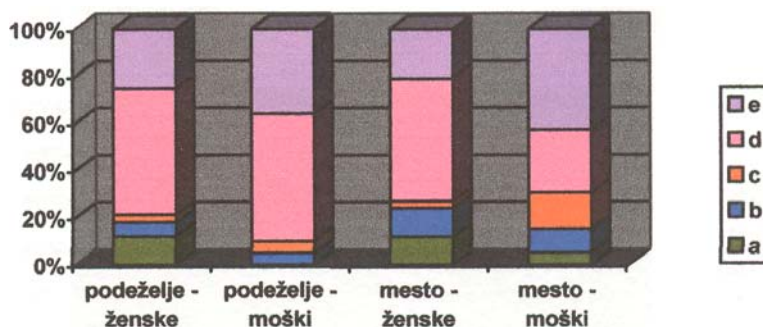
Iz analize je razvidno, da večina vprašanih ne nosi proizvodov živalskega izvora in jih ne mara. O tem močno dvomiva, saj mladi verjetno ne razmišljajo o tem, da so večinoma usnjeni tudi čevlji, torbice, denarnice in drugi modni dodatki. Največ takšne proizvode nosijo moški iz mestnega okolja, ki so najverjetneje podvrženi takšni modi. Zanimivo je, da se kar polovica moških posebej ni opredelila do nošenja takšnih proizvodov, kar kaže na njihovo ravnodušnost do problemov v zvezi v izkoriščanju živali za nepotrebne muhe ljudi.

17. Kakšen je tvoj odnos do ljudi, ki nosijo krzno, usnje, slonovino?

- a) Takšnih ljudi ne maram.
- b) Te ljudi obsojam.
- c) Tudi sam sem eden izmed teh ljudi.
- d) Njihovega vedenja ne podpiram a jih ne obsojam.
- e) Do njih nimam posebnega odnosa.

ponujen odgovor	podeželje		mesto	
	Ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
a	8 (12%)	0	8 (12%)	2 (5%)
b	4 (6%)	2 (5%)	8 (12%)	4 (10%)
c	2 (3%)	2 (5%)	2 (3%)	6 (15%)
d	33 (53%)	24 (54%)	35 (52%)	10 (26%)
e	17 (25%)	16 (36%)	13 (21%)	16 (42%)

Tabela 16: Odgovori na 17. vprašanje.

Graf 16: Odgovori na 17. vprašanje.

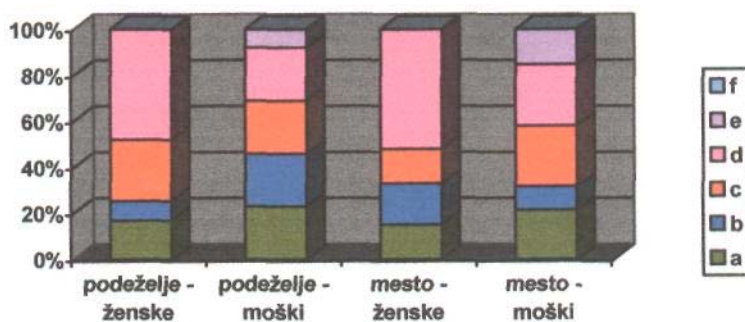
Ob analizi tega vprašanja sva ugotovili, da mladi večinoma ne podpirajo nošenja proizvodov živalskega izvora, a ljudi ne obsojajo. Veseli sva, da so mladi svobodomiseln in brez predsodkov, veseli pa naju tudi da mladi ne nosijo toliko takšnih proizvodov. Skoraj polovica moških iz mesta se ne odloča za poseben odnos do ljudi, ki nosijo usnje, krzno in slonovino, za kar vidiva razloge v popularni moški modi, ki so ji prebivalcu urbanega okolja očitno nekoliko bolj podvrženi. Le malo moških ne mara ljudi, ki nosijo oblačila iz živalske kože ali krzna, le 9% mladih pa te ljudi obsoja.

18. Kaj misliš o poskusih na živalih?

- a) So potrebni.
- b) Niso potrebni.
- c) So nemoralni.
- d) So kruti.
- e) Do njih nimam odnosa.
- f) Za takšne poskuse sploh še nisem slišal/a.

ponujen odgovor	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
a	6 (12%)	10(23%)	10(15%)	8(21%)
b	5 (6%)	10(23%)	12(18%)	4(10%)
c	11 (19%)	10 (23%)	10(15%)	10(26%)
d	22 (34%)	10(23%)	34 (52%)	10(26%)
e	0	16 (8%)	0	6(15%)
f	0	0	0	0

Tabela 17: Ogovori 18. vprašanje.

Graf 17: Odgovori na vprašanje 18.

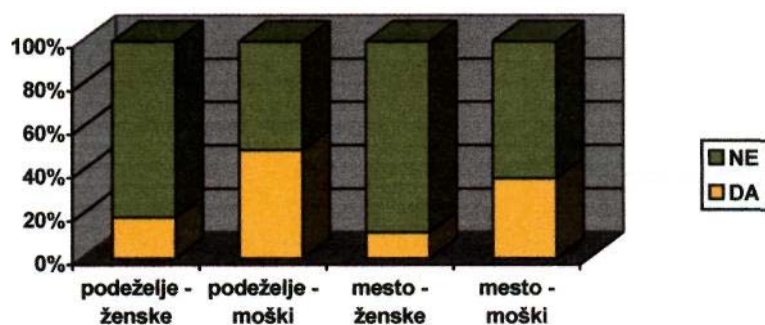
Največ mladih (kar 38%) meni, da so poskusi na živalih kruti. Veseli naju, da so vsi mladi brez izjeme že slišali za takšne poskuse, presenečeni pa sva nad dejstvom, da kar 17% vprašanih meni, da so takšni poskusi potrebni. Približno isto število mladih meni, da so ti poskusi nemoralni, nekoliko manj pa je mnenja, da so nepotrebni. Zanimivo je, da se le nekaj odstotkov moških ni opredelilo v odnosu do poskusov. Meniva, da je problem poskusov na živalih v javnosti premalo izpostavljen in zato mladim tudi neznan. V odgovorih, ki sva jih prejeli vidiva pomanjkanje znanja o takšnih zadevah.

19. Ali s bil/a kdaj udeležen/a pri dejanju, ki je na kakršenkoli način škodovalo živali?

- a) DA
b) NE

ponujen odgovor	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
DA	13 (19%)	22 (50%)	9 (12%)	15 (37%)
NE	41 (81%)	22 (50%)	47 (88%)	23 (63%)

Tabela 18: Odgovori na 19. vprašanje.

Graf 18: Odgovori na 19. vprašanje.

Rezultati, ki jih je prinesla analiza tega vprašanja so naju presenetili, a so bili v neki meri tudi pričakovani. Ugotovili sva, da so v krutih dejanjih nad živalmi udeleženi predvsem moški. Tako velikega števila mladih, ki so že bili udeleženi v takšnem dejanju, ki je škodovalo živali pa vseeno nisva pričakovali. Predvsem naju je to presenetilo zato, ker sva na policijski upravi izvedeli, da je za primere mučenja in kaznivih dejanj nad živalmi vpleteno le malo mladih takšne starosti kot anketirani. Zanimivo je, da se takšna dejanja pogosteje pojavljajo na podeželju, kar so nama potrdili tudi na veterinarski upravi. Večina primerov zlorabe in zanemarjanja živali je namreč prijavljena na podeželju.

20. Zakaj?

odgovori	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
koline	1	4	2	0
nenamenoma	6	6	3	4
ker se je mučila	0	0	0	2
ni odgovora	0	12	3	7
kastriranje podgan	1	0	0	0
petardo dali mački v rit	0	0	0	1
vožnja preko netopirja	3	0	0	0

Tabela 19: Odgovori na 20. vprašanje.

Rezultati analize tega vprašanja so bili presenetljivi. Ugotovili sva namreč, da največ mladih, ki je že sodelovalo oz. bilo prisotno pri dejanju, ki je živali škodilo, za svoje ravnanje nima posebnega razloga, oz. ga noče navesti. Ker so to večinoma predstavniki moškega spola in tudi bolj pogosto iz ruralnega okolja, sklepava, da so bila dejanja oz. prisostvovanje pri njih izvršena iz agresije. Nekateri anketiranci so kot vzroke škodovanja živali navedli kar konkretne načine dejanj. To nama pri raziskavi seveda ni dosti koristilo.

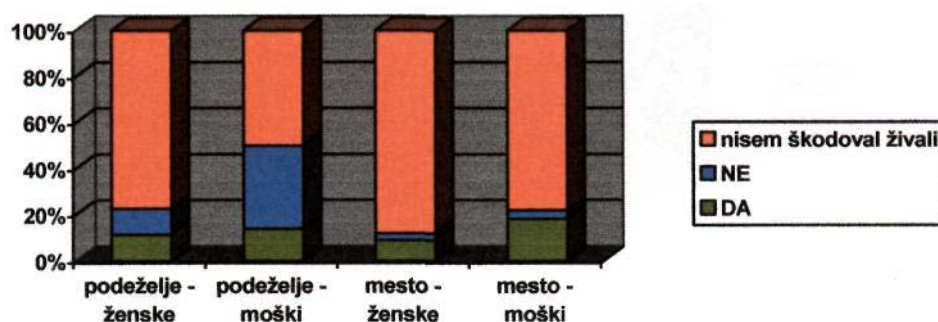
21. Ali to obžaluješ?

a) DA

b) NE

ponujen odgovor	podeželje		Mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	Moški spol
DA	6 (12%)	6 (14%)	6 (9%)	6(15%)
NE	6 (12%)	15(36%)	2 (3%)	8(21%)
nikoli nisem škodoval živali	52(81%)	23 (50%)	58 (88%)	24 (64%)

Tabela 20: Odgovori na 21. vprašanje.

Graf 20: Odgovori na 21. vprašanje.

Anketiranci moškega spola, ki so sodelovali pri živalim škodljivih dejanjih, svojega ravnanja ne obžalujejo. Meniva, da je to dejstvo zelo zaskrbljujoče in morda vredno pozornosti pristojnih organov in strokovnjakov. Mladi, ki so nagnjeni k mučenju in zlorabi živali, namreč pogosto razvijejo še druge oblike agresij, ki lahko privedejo tudi do nasilja nad ljudmi in hudih zločinov.

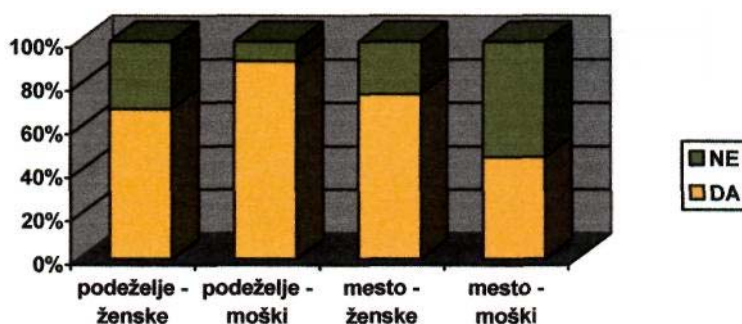
22. Ali si že slišal kdaj za kakšno kruto dejanje nad živaljo?

a) DA Katero? Navedi primer: _____

b) NE

ponujen odgovor	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
DA	44 (69%)	40 (91%)	50 (76%)	18(47%)
NE	20(31%)	4 (9%)	16 (24%)	20 (53%)

Tabela 21 a: Odgovori na 22. vprašanje.

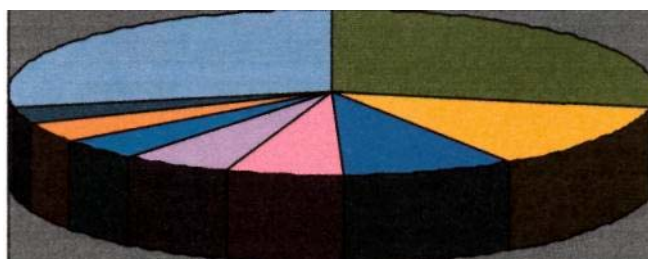
Graf 21a: Odgovori na 22. vprašanje.

Velika večina mladih, ki so izpolnjevali anketo, je že kdaj slišala za kakšno živali škodljivo dejanje. Odgovori moških anketirancev, ki živijo v mestnem okolju pa niso v skladu s to večino. Več kot polovica jih je namreč zapisalo, da za tako dejanje še niso slišali. Takšno odstopanje si lahko razlagamo z dejstvom, da lahko ima vsak posameznik svoj lasten kriterij po katerem se odloča o tem, katera so dejanja, ki živalim škodujejo.

Navedeni primeri mučenj	pogostost navedbe
mučenje mačk	52
dijaki dali mački petardo v zadnjico	24
tepež psa	16
ubijanje za krzno in usnje	11
muce utopijo	10
ubijanje živali	8
spolno občevanje z živaljo	7
poskusi na živalih	6
metenje petard živalim	6
kurjenje mačk v žaklju	6
napikovanje mačk na kole	5
mačko privezali za rep na avto in vlekli	4
trganje glav ptičem	3

ustrelitev mačka	3
trganje repov martinčkom	3
tiščanje mačke v wc	3
prevoz živine	2
mučenje ptičev	2
mučenje ovc	2
mučenje kač	2
metanje malih muc v kislino	2
mačko polili za nafto in vrgli v kanalizacijo	2
mačko imajo privezano pred hišo	2
majhne mačke odvržejo v vrečah	1
mačkam rezali tace	1
mačka dali pod vlak	1
izstradanje psa	1
davljenje mačk	1

Tabela 21b: Primeri mučenj živali, ki so jih navedli anketiranci.

Graf 21b: Primeri mučenj živali, ki so jih navedli anketiranci.

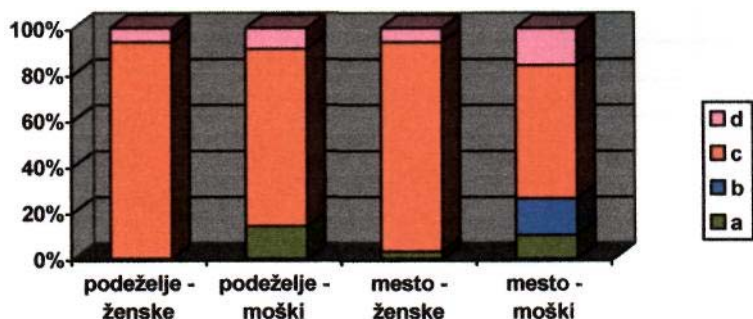
Nad raznolikostjo navedenih primerov sva bili presenečeni. Dijaki so kot primere mučenj živali navedli tiste, ki smo jih pred časom lahko zasledili tudi v medijih, pa tudi nekatere, ki niso bili nikoli pravno obravnavani in izdajajo iz njihovega okolja. To lahko sklepamo po nekaterih navedbah storilcev (dijaki), po katerih sicer nisva spraševali in po podatkih, ki sva jih dobili kasneje, in sicer, da je med prijavljenimi in obravnavanimi mučitelji zanemarljivo malo mladih.

23. Kakšen je tvoj odnos do takšnih dejanj?

- a) Na takšnih dejanjih ne vidim nič čudnega.
 b) Zdi se mi normalna (del odraščanja).
 c) Mislim, da je z mučitelji nekaj narobe.
 d) Do takšnih dejanj nimam posebnega odnosa.

ponujen odgovor	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
a	0	6 (14%)	2 (3%)	4 (10%)
b	0	0	0	6 (16%)
c	60 (94%)	34 (77%)	60 (91%)	22 (58%)
d	4 (6%)	2 (9%)	4 (6%)	6 (16%)

Tabela 22: Odgovori na 23. vprašanje.

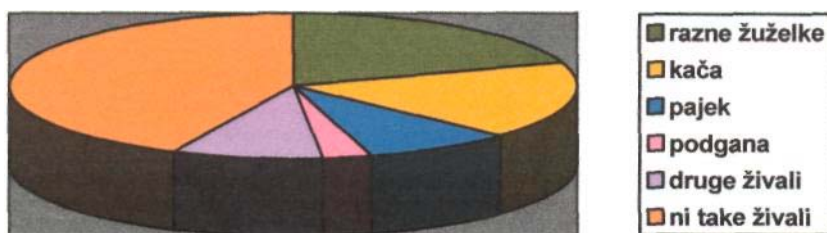
Graf 22: Odgovori na 23. vprašanje.

80% vseh vprašanih meni, da je z ljudmi, ki mučijo živali, nekaj narobe in takšnega početja ne odobravajo. Le majhen odstotek je tistih mladih, ki se jim takšna dejanja ne zdijo normalna, med njimi pa prevladujejo moški. Če rezultate tega povežemo z rezultati 19. in 21. vprašanja, dobimo logično povezavo. Med predstavniki moškega spola je namreč več posameznikov, ki so že kdaj tudi sami sodelovali pri živalim škodljivih dejanjih in več tistih, ki tega ne obžalujejo. Od tod najbrž mnenje, da so takšna dejanja le normalen del odraščanja in na njih ne vidijo nič čudnega. Zanimivo je tudi, da je kar nekaj vprašanih do mučiteljskih dejanj nad živalmi ravnodušnih.

24. Ali lahko navedeš žival oz. živalsko vrsto do katere ne bi imel oz. nimaš usmiljenja?

odgovori	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
razne žuželke	10	12	8	16
kača	22	4	10	4
pajek	6	6	8	0
podgana	2	2	0	2
ptiči	0	0	0	2
svinja	0	0	2	2
kit	0	0	0	2
ribe	0	0	0	2
konj	0	0	0	2
golob	0	2	2	0
slon	0	4	0	0
ni take živali	30	14	16	40

Tabela 23: Odgovori na 24. vprašanje.

Graf 23: Odgovori na 24. vprašanje.

Med živalmi, ki s po mnenju anketirancev ne zaslužijo usmiljenja, so na prvem mestu kače, sledijo pa jim razne žuželke ter pajki. Glede na odgovore na vprašanje 12. so rezultati pričakovani. Iste živalske vrste so namreč tudi tiste, ki se jih mladi najpogosteje bojijo oz. jih ne marajo. Zanimivo je dejstvo, da se med živalmi, ki so žrtve nasilja, najpogosteje pojavljajo mačke, sledijo pa jim psi, medtem, ko se nobena od teh dveh živalskih vrst ne pojavi med živalmi, do katerih mladi ne bi imeli usmiljenja. Ravno nasprotno - obe sta zelo pogosti med najljubšimi živalmi, kar je razvidno iz odgovorov na 11. vprašanje. Največje mladih, ki menijo, da ni živali, ki ni vredna usmiljenja.

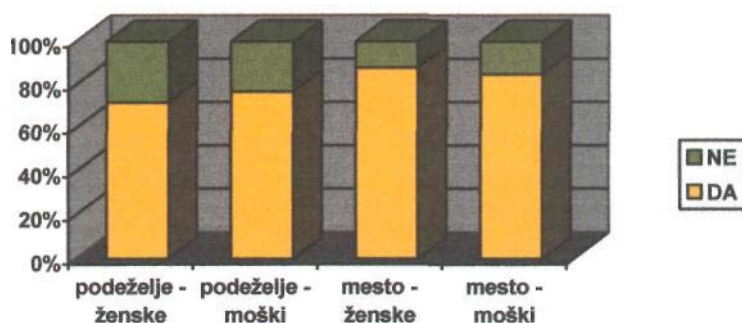
25. Ali veš, da lahko imajo živali lahko službe?

a) DA

b) NE

ponujen odgovor	Podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
DA	46 (72%)	34 (77%)	58 (88%)	32 (85%)
NE	18(28%)	10 (23%)	8 (12%)	6(15%)

Tabela 24: Odgovori na vprašanje 25.

Graf 24: Odgovori na vprašanje 25.

Dejstvo je, da živali, predvsem psi, lahko imajo službe in tako pomagajo ljudem. Tega se zaveda 80% anketirancev. Ostalih 20% vprašanih mladih pa za ta pozitiven vpliv, ki ga imajo živali na človeško družbo, ter za človeku koristna dejanja, ki jih opravljajo, ne ve.

26. Obkroži pojme, ki so ti znani:

a) pet terapija

b) psi reševalci

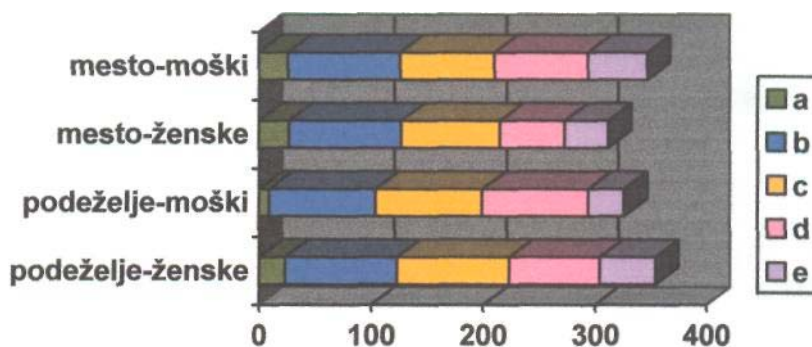
c) vodniki slepih

d) psi, ki pomagajo invalidom

e) bolniški psi

ponujen odgovor	Podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
A	7 (23%)	2 (9%)	9 (27%)	5 (26%)
B	32 (100%)	21 (95%)	32 (100%)	19 (100%)
C	32(100%)	21 (95%)	29 (88%)	16 (84%)
D	26(81%)	21 (95%)	19(58%)	16 (84%)
E	16 (50%)	7 (32%)	13(39%)	10(53%)

Tabela 25: Odgovori na vprašanje 26.

Graf 25: Odgovori na vprašanje 26.

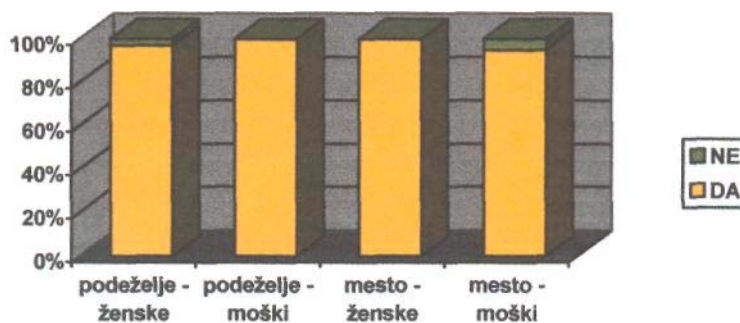
Vsi navedeni pojmi se nanašajo na živali s službami, ki sva jih tudi že opisali v teoretičnem delu naloge. Velika večina mladih je že slišala za pse reševalce in pse, ki pomagajo slepim oz. invalidnim osebam. Med temi anketiranci so, glede na odstotek, tudi tisti, ki so na zgornje vprašanje odgovorili, da za živali s službami še niso slišali. Bolniški psi in živali, ki sodelujejo v pet terapijah s mladim manj znani. Razlog za to lahko iščemo v dejstvu, da je v Sloveniji malo zdravstvenih ustanov, ki izvajajo zdravljenje ljudi s pomočjo živali.

27. Ali misliš, da imajo živali koristno vlogo v človeški družbi?

- a) DA
- b) NE

ponujen odgovor	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
DA	62 (97%)	44 (100%)	66(100%)	36 (95%)
NE	2 (3%)	0	0	2 (5%)

Tabela 26: Odgovori na vprašanje 27.

Graf 26: Odgovori na vprašanje 27.

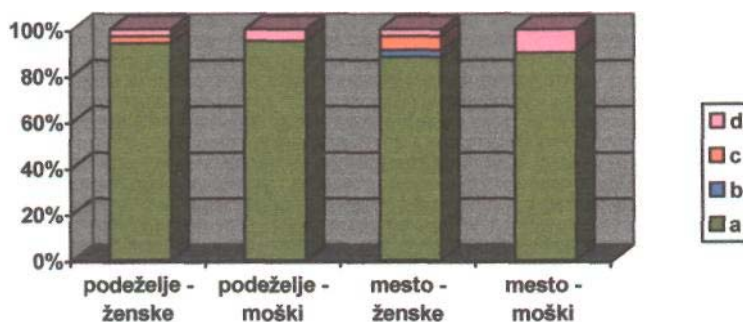
Delež mladih, ki menijo, da živali v človeški družbi nimajo koristne vloge, je zanemarljiv. Torej tudi tisti, ki ne poznajo vseh koristnih nalog, ki jih živali lahko opravljajo pri zdravljenju in oskrbi ljudi, menijo, da izvajajo neko koristno vlogo v družbi. Živali so seveda lahko koristne tudi kot partnerice pri igri, pomočnice pri vzgoji, preganjalke tatov oz. škodljivcev ipd., zato splošno prepričanje o njihovi koristnosti ni presenetljivo.

28. Kakšen je tvoj odnos do živali?

- a) Imam jih rad/a.
 b) Bojim se jih.
 c) Ne maram jih.
 d) Do živali nimam posebnega odnosa.
 e) Drugo: _____

ponujen odgovor	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
A	60 (94%)	42 (95%)	58 (88%)	34 (90%)
B	0	0	2 (3%)	0
C	2 (3%)	0	4 (6%)	0
D	2 (3%)	2 (5%)	2 (3%)	4 (10%)

Tabela 27: Odgovori na vprašanje 28.

Graf 27: Odgovori na vprašanje 28.

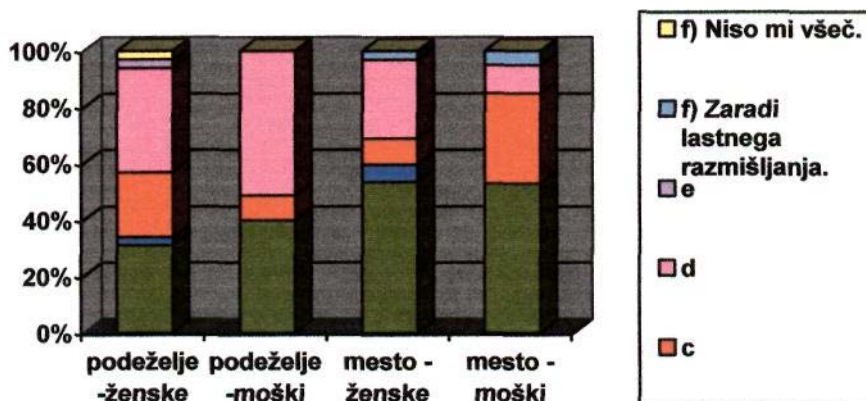
Kar 92% vseh mladih je navedlo, da imajo živali radi. Opazimo lahko majhno odstopanje med prebivalci mest in tistimi mladimi, ki živijo na podeželju, a se odgovori razlikujejo le v petih oz. šestih odstotkih. Med anketiranimi je tudi nekaj je takih, ki si do živali niso ustvarili nikakršnega odnosa. 9% deklet, ki živijo v mestih se živali boji oz. jih ne mara. Med tistimi dekletki, ki živijo na podeželju, živali ne marajo 3%. Med anketiranci moškega spola takšnih posameznikov ni.

29. Zakaj meniš, da je tvoj odnos ravno takšen?

- a) Tako so me vzgojili.
- b) Imel/a sem negativno izkušnjo.
- c) Imel/a sem pozitivno izkušnjo.
- d) Na izoblikovanje mojega odnosa do živali je vplivala okolica v kateri živim.
- e) Z živalmi se še nisem srečal.
- f) Drugo: _____

ponujen odgovor	podeželje		mesto	
	ženski spol	moški spol	ženski spol	moški spol
a	20 (31%)	16 (36%)	34 (52%)	20 (53%)
b	2 (3%)	0	2 (6%)	0
c	14 (23%)	8 (18%)	3 (9%)	12 (32%)
d	24 (37%)	20 (46%)	9 (27%)	4 (10%)
e	2 (3%)	0	0	0
f) Zaradi lastnega razmišljanja.	0	0	2 (3%)	4 (5%)
f) Niso mi všeč.	2 (3%)	0	0	0

Tabela 28: Odgovori na vprašanje 29.

Graf 28: Odgovori na vprašanje 29.

Najpogostejša dejavnika, ki sta vplivata na razvoj določene vrste odnosa mladih do živali sta vzgoja in vpliv okolja, v katerem mladi živijo. Oba navedena dejavnika sta del primarne socializacije, ki poteka v posameznikovem zgodnjem otroštvu. Mladi torej večinoma razvijejo svoj odnos do živali že v otroških letih. K oblikovanju njihovega odnosa pa vplivajo tudi izkušnje z živalmi, od katerih je več pozitivnih kot negativnih. Izjemoma posamezniki razvijejo odnos od živali zgolj na podlagi svojih lastnih razmišljanj.

30. Ali si že kje zasledil te naslove?

Kdo je umoril mačka a) DA b) NE

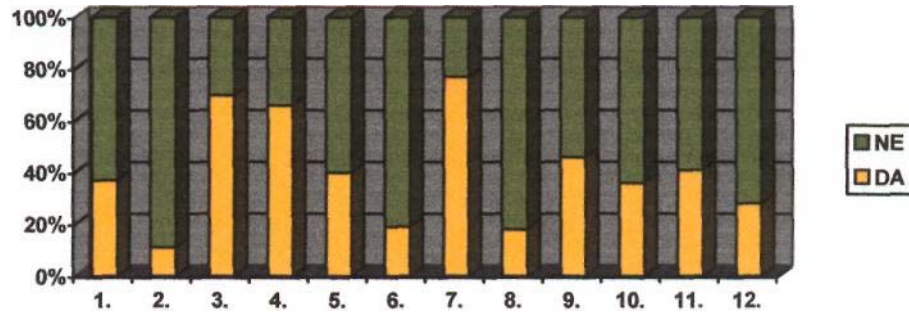
Skobca pohabil in še živega odvrigel a) DA b) NE[Mladostnico pogrizla rotvajlerja](#) a) DA b) NE[Mučenje v medicinske namene](#) a) DA b) NE**Divjaško pobijanje delfinov a) DA b) NE**[Ko klopi izpijejo kri...Prijavitelji trdijo, da se inšpektorji ne odzivajo](#) a) DA b) NE**Napadalna psa a) DA b) NE**[Neznanec je v gozdu zavrzel sto činčil](#) a) DA b) NE[Kdo posiljuje ovce?](#) a) DA b) NE**Slovenko leta obdolžili mučenja živali a) DA b) NE**

Poginule živali so bile zastupljene a) DA b) NE

Tudi kač, kuščarjev in papig se naveličajo a) DA b) NE

	naslov	DA	NE
1.	Kdo je umoril mačka	78 (37%)	134(63%)
2.	Skobca pohabil in še živega odvrigel	24 (11%)	188(89%)
3.	Mladostnico pogrizla rotvajlerja	178 (84%)	34 (36%)
4.	Mučenje v medicinske namene	140 (66%)	72(34%)
5.	Divjaško pobijanje delfinov	86 (40%)	126 (60%)
6.	Ko klopi izpijejo kri...	40(19%)	172(81%)
7.	Napadalna psa	164 (77%)	48 (23%)
8.	Neznanec je v gozdu zavrzel sto činčil	38(18%)	174 (82%)
9.	Kdo posiljuje ovce?	98 (46%)	114(54%)
10.	Slovenko leta obdolžili mučenja živali	76 (36%)	136(64%)
11.	Poginule živali so bile zastupljene	88(41%)	124 (59%)
12.	Tudi kač, kuščarjev in papig se naveličajo	60 (28%)	152(72%)

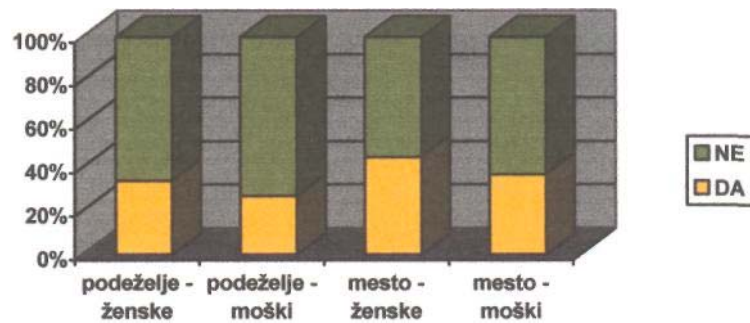
Tabela 29: Odgovori na vprašanje 30.

Graf 29: Odgovori na vprašanje 30.

Mladi so v medijih že pogosto zasledili prispevke, ki govorijo o odnosu med ljudmi in živalmi. V različnih odstotkih so prepoznali vse naslove. Zanimivo je, da sta najbolj znana prispevka vezana na rotvajerja, ki sta napadla mladostnico, torej na negativen vpliv živali na človeka. Naslove člankov, ki govorijo o človeškem škodovanju živali, mladi v medijih zasledijo redkeje. Več kot polovica jih je prepoznala le naslov Mučenje v medicinske namene, ostali pa so jim manj znani. Mediji torej mnogo bolj promovirajo dogodke pri katerih gre za škodo, ki jo živali povzročijo ljudem.

Tabela 30: Odgovori na vprašanje 31.

Graf 30: Odgovori na vprašanje 31.

Po mnenju mladih samih medijski prispevki nimajo bistvenega vpliva na razvoj njihovega odnosa do živali. Na anketirane ženske imajo mediji močnejši vpliv kot na moške. Tudi med mestnim in podeželskim okoljem prihaja do razlik. Na prebivalce mest namreč mediji vplivajo močneje, ker lahko razlagamo z višjo prisotnostjo različnih medijev v urbanem okolju in istočasno manjšo možnostjo za stik z živaljo v njenem naravnem okolju.

6.2 POGOVOR Z VETERINARSKIMA INŠPEKTORICAMA

Želeli sva narediti intervju s predstavniki Veterinarske uprave v Celju, a je bila odsotnost veterinarskih inšpektorjev zaradi groženj o izbruhu t.i. pandemije ptičje gripe prevelika. Zato smo kontaktirali preko elektronske pošte.

Elektronska pošta, poslana na naslov OU-Celje.VURS@gov.si

Pozdravljeni!

Sva dijakinji 4. letnika Gimnazije Celje-Center. Delava raziskovalno nalogo z naslovom ODNOS MLADIH DO ŽIVALI pri predmetu sociologija. Zanima naju, če bi nama lahko pomagali pri nekaterih vprašanjih. Vedeli bi namreč radi, če bi nama lahko posredovali podatke o tem, kakšen je delež mladih med mučitelji živali. Zanima naju kako pogosta so takšna dejanja, kako so sankcionirana (ali sploh so), katere živali so najpogosteje med mučenimi ali zlorabljenimi (domače/potepuške/divje), zakaj se ta dejanja sploh pojavljajo in ali se pogosteje pojavljajo pri mladih, ki izvirajo iz družin z različnimi socialnimi problemi (alkoholizem, nasilje, zloraba) in če so bolj pogosta v mestih ali na podeželju (od kod izvira največ prijav veterinarski inšpekciji glede takšnih primerov). Na žalost ne veva na koga točno bi se mogli obrniti, upava pa, da ste Vi pravi naslov. Zanima naju, če bi lahko naredili intervju z enim od predstavnikov Vaše uprave in če je to možno, naju zanima tudi, kakšna potrdila potrebujeva s strani šole.

V primeru, da nama takšnih informacij ne morete posredovati, naju zanima na koga se lahko obrneva.

Najlepša hvala v naprej.

Lep pozdrav,

- **Odgovor - Bojana Šturm, dr. vet. med.**

POZDRAVLJENI!

Sem veterinarska inšpektorica VURS, Območnega urad Celje, Izpostava Mozirje. Pri svojem delu na področju zaščite živali v dobrih petnajstih letih nisem imela primera mučenja živali, ki bi ga povzročili mladi nepolnoletni imetniki živali. Vse primere mučenja živali, ki sem jih imela, so povzročili odrasli "odgovorni" ljudje.

V vseh primerih so povzročitelji izvirali iz družin s socialnimi problemi, povzročenimi z alkoholizmom. V teh primerih ljudje ne morejo skrbeti za sebe, kaj šele za svoje živali.

Pri svojem delu, kot veterinarski inšpektor, pogrešam sodelovanje s socialnimi delavci, ki se največkrat na moja pisna opozorila in prošnje za pomoč pri reševanju teh zadev, ne odzovejo. V teh primerih so nesmiselne denarne globe, največkrat v teh primerih nadomeščamo socialne delavce, čeprav nismo v tej smeri izobraženi.

Lep pozdrav Bojana Šturm, dr. vet. med.

- **Odgovor - Darja Grimšič Paulič, dr. vet. med**

Pozdravljeni!

V zvezi z vajinim dopisom vama podajam naslednjo razlago. Veterinarska uprava RS je organ, ki med ostalim nadzira tudi določila Zakona o zaščiti živali (Uradni list RS, št. 98/1999 in 126/2003). O svojem delu pišemo poročila iz katerih je razvidna samo frekvenca dela. Naše ugotovitve nihče ne analizira, zlasti ne iz sociološkega stališča. Od vseh vprašanj vama lahko odgovorim samo splošno in po spominu. Na področju, ki ga pokriva Območni urad Celje koliko se spomnimo, nismo obravnavali mladoletno osebo zaradi kršitev določil prej navedenega zakona.

Večji del prijav zaradi kršitev tega zakona se nanaša na podeželje. Največ prijav dobimo zaradi neustrezne reje psov na podeželju. Pri reševanju teh prijav opazamo, da gre za različne poglede na USTREZNOST reje . MINIMALNI normativi za hišne živali so predpisani v Pravilniku o zaščiti hišnih živali (Uradni list, RS, št. 75/2005) in mi lahko zahtevamo, da lastniki svoje živali držijo v skladu s tem predpisom. Prijaviteljem se ti normativi večinoma ne zdijo zadostni.

Druga skupina prijav se nanaša na rejne živali. Naša opažanja iz tega področja so, da rejne živali zanemarjajo na gospodarstvih kjer so lastniki ostareli tako, da ne morejo več skrbeti za živali in so sami, nočejo jih pa prodati ter na gospodarstvih, kjer je lastnik sam in alkoholik.

Mogoče bi bilo dobro, da se s svojimi vprašanji obrnete tudi na Policijsko upravo, ki tudi obravnava zlasti kazniva dejanja iz domene zgoraj omenjenega zakona.

Želim vama obilico uspehov,

Darja Grimšič Paulič, dr.vet.med.

Odgovori, ki sva jih dobili od veterinarskih inšpektorice so pokazali, da mladi večinoma niso vpleteni v dejanja, ki jih obravnava veterinarska inšpekcija, kar pa je v nasprotju z rezultati ankete. Meniva, da je razlog za to neprijavljanje kršitev Zakona o zaščiti živali. Tudi mladi sami, bi morali biti bolj pozorni na morebitne kršitve in se zanimati za dobrobit živali v njihovem okolju.

6.3 POGOVOR S POLICIJSKIM INŠPEKTORJEM

Ker so nekatera dejanja mučenja živali obravnavana s strani policije, sva se odločili izvesti intervju s policijskim inšpektorjem Robertom Cugmasom. Žal so podatki, s katerimi razpolaga policijska uprava zelo skopi. Gre namreč za zgolj statistično evidenco obravnavanih primerov. Vodijo le evidenco na podlagi glob, ki so bile izrečene posameznim kršiteljem. Evidentirana sta tudi približen kraj dejanja in starost kršitelja. Inšpektor nama je lahko povedal le nekaj o svojih izkušnjah na področju kršenja Zakona o zaščiti živali (v nadaljnje omenjen kot ZZZiv), ni pa nama mogel postreči s konkretnimi primeri mučenja živali, niti ne s podatki o nadaljnjih kriminalnih dejanjih mladih kršiteljev že navedenega zakona. Statistične podatke Policijske uprave Celje nama je pripravila ga. Andreja Vrečko. Žal nama goli številčni podatki niso kaj prida pomagali pri raziskavi, lahko pa sva uporabili podatke o starosti kršiteljev in pogostosti mladih med njimi ter tako prišli tudi do nekaterih pomembnih ugotovitev.

Število vseh primerov kršenja ZZZiv	Mladi kršitelji ZZZiv (od 16 do 24 let)
512	44

Tabela 31: Kršitelji Zakona o zaščiti živali (ZZZiv) v letih 2002-2005.

Število vseh obravnavanih mučiteljev živali	Število mladih med mučitelji živali (od 16 do 24 let)
12	3

Tabela 32: Obravnavani mučitelji živali v letih 2002-2005.

Ugotavljava da je število mladih med kršitelji ZZZiv zelo majhno. Upoštevati morava, da je vsak storilec kaznivega dejanja lahko izvršil več prestopkov, evidentiran pa je samo enkrat. Na žalost nimava vpogleda v podroben opis teh dejanj, kršitelje namreč ščiti Zakon o varstvu osebnih podatkov. Glede na to, kakšne rezultate pa sva dobili v anketi, si lahko le misliva kako pisan je spekter potencialnih načinov mučenja živali.

7 RAZPRAVA

Človekova vez z živaljo se je oblikovala že pred davnimi časi. Čeprav se človek in njegova družba še posebej dandanes zelo hitro razvija, je še vedno možno zaslediti neko pristno vez med ljudmi in njihovimi zvestimi spremljevalci, prijatelji in ljubljenci - živalmi.

Znanstveno dokazano je, da žival zelo pozitivno vpliva na človeka in njegov razvoj že v otroštvu. Že malčki se v spremstvu živali naučijo različnih bioloških potreb, se socializirajo in od njih prejmejo tudi psihološko podporo. Tako lahko sklepamo, da se prav stik z živaljo v obdobju otroštva in dobra vzgoja s strani staršev odraža v pozitivnem odnosu ljudi do živali v njihovem celotnem življenju. To je dokazala tudi analiza ankete. Mladi namreč menijo, da je na njihov odnos do živali najbolj vplivala vzgoja in okolje iz katerega izhajajo. Razveseljivo pa je, da je velika večina anketiranih odgovorila, da imajo pozitiven odnos do živali in jih imajo radi. Strah pred živalmi se poraja zaradi lastne ali tuje slabe izkušnje.

Zelo zanimiva je bila ugotovitev, da sta med najbolj priljubljenimi živalmi mačka in pes čeprav sva ugotovili, da sta prav ti dve živalski vrsti najpogosteje med mučenimi. Ugotovili sva tudi da je najbolj osovražena žival kača, sledi pa ji pajek. Kača je kot nezaželjena žival bila večkrat navedena s strani prebivalcev podeželja, kar povezujeva z dvema dejstvoma:

- Mladi s podeželja imajo bolj pogosta srečanja z divjimi živalmi in tako oblikujejo odnos do njih na podlagi vsakodnevnih lastnih in tujih izkušenj. Vsekakor prispeva k razvoju odnosa do živali tudi vzgoja, ki malčkom zapoveduje in prepoveduje stike z določenimi živalskimi vrstami, ki bi jim lahko bile nevarne.
- Podeželje je kot tako okolje v katerem se bolj kot v urbanih naseljih pojavljajo vrednote krščanstva. V krščanski tradiciji je kača simbol zlega in se povezuje s hudičem. Obstaja torej možnost, da je negativen odnos do kače privzgojen oz. ga otrok ustvari na podlagi krščanskega nauka.

Izkazalo se je, da imajo mladi s podeželja celo nekoliko bolj surov način ravnanja z živalmi. Anketa je namreč pokazala, da je kar polovica mladih fantov iz ruralnega okolja že sodelovala pri dejanju, ki je živali škodovalo. Tako, ne moremo trditi, da je za razvoj agresije do živali krivo pomanjkanje stika z njimi, ampak ima očitno zelo velik vpliv negativen zgled staršev (agresija do živali ali ljudi). Ugotovili sva, da je večina prijav o zlorabi in zanemarjanju živali prav s podeželja in to v tistih družinah, kjer je prisotna alkoholiziranost. Takšen zgled pa lahko privede tudi do začetnih znakov agresije pri otroku, katero pa mladi najpogosteje sproščajo na fizično in psihološko podrejenem osebk, navadno na živali.

Raziskave so pokazale, da res obstaja povezava med agresijo oz. nasilnim ravnanjem z živalmi in nasiljem nad ljudmi. Raziskovalci menijo, da bi se v vse primere mučenja živali mogla vplesti tudi socialna služba. Nad tem je potožila tudi veterinarska inšpektorica Bojana Šturm, dr. vet. med.: »Pri svojem delu, kot veterinarski inšpektor, pogrešam sodelovanje s socialnimi delavci, ki se največkrat na moja pisna opozorila in prošnje za pomoč pri reševanju teh zadev, ne odzovejo. V teh primerih so nesmiselne denarne globe, največkrat v teh primerih nadomeščamo

socialne delavce, čeprav nismo v tej smeri izobraženi.« Zanimivo je, da so mladi ob vprašanju, če so že kdaj slišali za primer mučenja živali, v velikem številu odgovorili pritrdilno in navedli kopico primerov za takšna dejanja.

Po podrobni analizi in primerjavi s časopisnimi viri, sva ugotovili, da gre večinoma za dejanja podobna tistim, v zloglasnem primeru mučenja mačk v Trziču pred nekaj leti. Ker je članek kratek in je bolj bistvenega pomena, da ga navedeva med samo razlago, sva se odločili del članka, ki se navezuje na problem, vstaviti v razpravo: »Obtoženi na včerajšnjo glavno obravnavo niso prišli, zagovorniki pa so to opravičili z obrazložitvijo, da so bili medijski in ostali pritiski zanje preveliki. Zato se je sojenje nadaljevalo v njihovi odsotnosti. Mladičice (dva sta dopolnila 21 let, tretji jih bo čez nekaj dni) obtožnica bremeni mučenja in pobijanja mačk. Med drugim naj bi v Lešah mačku okoli vratu zavezali vrv, drugi del vrvi pa za osebni avto in ga do smrti vlekli po cesti; v Kovorju naj bi mačku s sekiro odsekali glavo, v gozdu pri Sebenjah enega zaprli v kletko za kanarčke in vanj streljali z zračno puško, nekje med Trstenikom in Preddvorom pa mačku v zadnjično odprtino namestili epruveto, v kateri je bila petarda. Na Brdu pri Kranju naj bi mačka vrgli v škopec, past za medveda, ker pa se mu je glava zataknila, je močno tulil in so ga zato tolkli do smrti, na istem kraju naj bi drugega z dežnikom zabadali v trebuh, na Erjavškem domu v Seničnem naj bi mačka v garaži povezali z električno napeljavo, v bližini naselja Hudo žival privezali na vrv ter jo vrteli tako, da je priletela v drevo, nato pa naj bi mu z vžigalnikom izžgali oči. V Kovorju naj bi mačka ustrelili z zračno puško, da mu je ohromel zadnji del telesa, nato naj bi ga polili z bencinom in živega zažgali. V garaži stanovanjske hiše v Podljubelju, kjer stanuje Kališnik, naj bi mačka dali pod gajbico, nato pa k njemu spustili domačega psa. V isti hiši so, trdi obtožba, živalci skozi žrelo v želodec namestili plastično cevko, po kateri so ji nato vlivali žganje, ker pa maček zaradi tega ni poginil, so mu s pnevmatsko pištolo v glavo zabili okovice (knafle). Med Golnikom in Tenetišami naj bi mački v vaginalno in analno odprtino vstavili dve petardi in ju prižgali, v Tenetišah pa med vožnjo mačka vrgli v drog tako, da ga je razpolovilo« (Maja Roš; Obramba dosegla umik kazenske ovadbe, Delo, Sob 30.03.2002)

Zaskrbljujoče je dejstvo, da je število prestopnikov, ki so se pojavili samo v najini raziskavi tako veliko. Zmedlo naju je namreč poročilo Policijske uprave Celje, v katerem je navedeno bistveno manjše število sankcioniranih dejanj mučenja. Zakaj ostajajo dejanja neodkrita in neobravnavana je vprašanje, ki bi si ga moral zastaviti vsak posameznik. Zavedati se je namreč treba, da se vsakršno dejanje, ki škoduje nekemu živemu bitju, kaj hitro sprevrže v nasilje nad sočlovekom. To dejstvo sva v raziskavi potrdili z več primeri in študijami. Zatorej sklepava, da resnično obstaja vez med nasiljem nad živaljo in nasiljem nad človekom.

Ugotvaljava tudi, da mladi kljub 'pozitivnemu' odnosu do živali, niso pripravljeni aktivno sodelovati pri skrbi za domačo žival, kaj šele pri izboljšanju položaja živali v naši družbi. Mladi se ne vključujejo v društva za zaščito in pomoč živalim, se ne odločajo za vegetarijanstvo, kot za alternativno obliko prehranjevanja, ki bi posredno kazala njihovo naklonjenost do živali. Mladi niti ne obsojajo nošenja krzna in živalske kože, do poskusov z živalmi pa polovica ni izoblikovala posebnega odnosa. Očitno je, da te generacije nimajo nekih trdno zasidranih vrednost in idej o tem kaj je prav in kaj narobe, kar se tiče ravnanja z živalmi. Mladi niso pripravljeni stati za svojimi idejami in se zadovoljijo z mlačno opredelitvijo, ki je v skladu s povprečjem. Obstajajo seveda izjeme, tako v eni kot v drugi smeri. Meniva, da bi morali biti mladi o ravnanju

in odnosu do živali bolj poučeni, prav tako pa bi morali biti informirani o pozitivnih vplivih sožitja živali s človekom, saj bi se z bolj pristnimi in intenzivnimi stiki z živalmi zagotovo izboljšali tudi medčloveški odnosi.

Zanimivo je, da na mlade v precejšnji meri vplivajo mediji, čeprav se tega niti ne zavedajo. Med nekaj navedenimi naslovi dokaj odmevnih afer in primerov, v katere so bile vpletene živali, se mladi najbolj spomnijo tistih, ki se nanašajo na napadalen oz. negativen odnos živali do človeka. Niso pa tako pozorni na tiste primere (ki so sicer večinski), ko človek škoduje živali. Iz tega sklepava, da je vpliv medijev na razvoj odnosa mladega človeka do živali dandanes negativen. Morda bi moralo biti več novic in prispevkov o pozitivnih in prijetnih izkušnjah z živalmi ter o njihovem pozitivnem vplivu na človeka.

Kljub temu, da je med mladimi veliko posameznikov, ki imajo do živali nasilen odnos se večina zaveda, da so živali koristni člani človeške družbe. Več študij dokazuje, da so živali odlični terapevti, ki pomagajo zdraviti določne psihološke bolezni in motnje, kakor tudi fizične poškodbe in različne dedne neozdravljive napake. Hišni ljubljenci imajo zelo pomembno vlogo pri socializaciji in vzgoji otrok, pri učenju različnih vrednot in medsebojnih odnosov ter spoštovanja do vseh živih bitij. V družbi pa ima verjetno najbolj nepogrešljivo vlogo prav pes, ki se pojavlja v vlogi reševalca iz ruševin, plazov in vode, kot vodnik slepih in invalidnih ljudi, kot bolničar in terapevt ter seveda spremljevalec osamljenih in ostarelih ljudi, katerim vliva voljo do življenja in jih ohranja vitalne.

8 ZAKLJUČEK

V okviru raziskovalnega dela sva zbirali podatke, s katerimi sva želeli previriti pravilnost najnih predvidevanj.

Prvo zastavljeno hipotezo lahko na podlagi analize dokumentov in rezultatov ankete potrdimo. Mnoge raziskave namreč kažejo, da je žival v otrokovem življenju zelo pomemben faktor in se med njima vselej vzpostavi odnos, ki je v večini primerov pozitiven, kadar pa otrok doživi z živaljo negativno izkušnjo, se pri njem pojavi strah ali celo prezir do živali. Odnos sožitja med otrokom in živaljo lahko porušijo tudi socialni problemi v družini (npr. alkoholizem). Prav tako kot strokovnjaki tudi mladi sami ugotavljajo, da je na njihov odnos do živali odločilno vplivala primarna faza socializacije. Odnos, ki se vzpostavi med živaljo in otrokom, se ohrani vso njegovo mladost.

Druga predpostavka, ki sva jo zapisali v začetnem delu naloge in govori o razliki med vplivom podeželskega in mestnega okolja na pristnost odnosa med mladim človekom in živaljo, se je izkazala za zmotno. Iz rezultatov ankete je razvidno, da je odstotek mladih s pozitivnim odnosom od živali v obeh okoljih zelo podoben. Mladi, ki so že kdaj škodovali živali ter svojih dejanj pogosto ne obžalujejo pa večinoma izhajajo iz podeželskega okolja. Tudi na sploh je pogostost primerov kršenja Zakona o zaščiti živali v ruralnem okolju večja, kakor so nama potrdili predstavniki pristojnih organov. Torej ne moremo trditi, da se v ruralnem okolju razvije pristnejši stik z živaljo. Stik z živalmi je z večanjem števila hišnih ljubljencev tudi v mestih vse pogostejši, zato se mestna mladina živali tudi ne boji, kot sva predvidevali, pač pa imajo mestni prebivalci živali večinoma radi.

Motivi za agresivno vedenje mladih od živali pogosto izvirajo iz socialnega stanja v katerem živijo. Veliko mučiteljev živali izhaja iz družin, kjer vlada alkoholizem.

Raziskave kažejo, da nasilje nad živalmi kasneje res lahko preraste v nasilje nad soljudmi, kot sva predpostavili. Najina tretja hipoteza torej v celoti drži.

Živali imajo v družbi številne človeku koristne funkcije. Sodelujejo pri vzgoji otrok, učenju interakcije in pri socializaciji, zdravljenju in blaženju bolezenskih motenj, reševanju ponesrečencev in mnogih drugih pomembnih dejavnosti. Koristne vloge živali v družbi se zavedajo tudi mladi, katerim njihovi živalski prijatelji lajšajo osamljenost in jim dajejo pozitivno energijo. Stik z živalmi ima pozitiven vpliv na človeka vse od otroštva do starosti. Vsa ta dejstva potrjujejo najino četrto predpostavko.

Rezultati raziskovalne naloge so bili v večini primerov zadovoljivi. Vsekakor pa so se nama začela porajati nekatera vprašanja o zelo zaskrbljujočem problemu, namreč o pogostosti mučenja živali med mladimi in majhnim številom obravnavanih in sankcioniranih primerov. Meniva, da za to pristojni organi pri svojem delu niso dovolj dosledni in učinkoviti. Zakon o zaščiti živali je najverjetneje kršen mnogo večkrat kot pa je obravnavanih kršiteljev, zato meniva, da bi morala policija odločno odreagirati tudi ob samem sumu na kakšno kruto dejanje. Ignoriranje tako težavnih mladostnikov lahko sicer privede do njihovega nadaljnjega razvoja v kriminalnih dejanjih. Povsod kjer se zanemarja živali bi morala morala socialna služba preveriti tudi življenjske

razmere otrok in mladostnikov v družini. Da pa ne bo vtis tako negativen, naj poveva, da sva navdušeni nad številom mladih, ki ji živali spoštujejo in jih imajo radi ter z njimi vzpostavijo pristen stik, ki predstavlja osnovo za pozitiven odnos, ki traja vse življenje.

Veseli naju, da sva kljub nekaterim težavam uspeli zbrati vse informacije, potrebne za odgovore na vprašanja, ki sva si jih zastavili ob začetku naloge, čeprav se vse najine hipoteze niso izkazale za pravilne, meniva, da sva zadostili najinim ciljem. V raziskovalnem delu sva uživali, saj naju obravnavana tema zanima. Pri delu nama je bil v pomoč najin mentor, za kar se mu zahvaljujema.

Upava, da bo najina naloga kakorkoli doprinesla k večji osveščenosti mladih o prijetnosti sožitja z živalmi, predvsem pa si želiva, da bili mi, mladi, tisti, ki bi (pogosto nemočnim) štirinožcem omogočili lepše življenje med nami.

9 LITERATURA

1. Vek, Milena: Predšolski otroci in njihovi hišni ljubljenci: diplomska naloga, Pedagoška fakulteta Maribor, Maribor, 2000.
2. Revije Moj pes: junij 2002, december 2002, november 2004, april 2005, julij 2005, oktober 2005, december 2005, januar 2006; rubriki France Stele in Psi skozi čas.
3. mag. Barle A. [et al.], UVOD v sociologijo, DZS, Ljubljana, 1998.
4. <http://www.peta.org/> (21.1. 2006)

10 Priloge

- 1. Priloga: ANKETA**
- 2. Priloga: ELEKTRONSKA PISMA VETERINARSKIH INŠPEKTORIC**

ANKETA

Sva dijakinji 4.g razreda in delava raziskovalno nalogo z naslovom Odnos mladih do živali. Pri delu nujno potrebujete vašo pomoč, zato vas prosiva, da čimbolj iskreno odgovorite na naslednja vprašanja. Anketa je anonimna, podatki, ki so v njej zajeti pa bodo uporabljeni izključno v raziskovalne namene te naloge.

1. **Starost:** _____

2. **Spol:** **M** **Ž**

3. **Kje živiš?** **NA PODEŽELJU** **V MESTU**

4. **Ali imate domačo žival (ljubljenčka)?**

- a) **DA**
- b) **NE**

5. **Katero/e domačo/e žival/i imate?**

6. **Zakaj ravno to?**

- a) Všeč mi je njen izgled.
- b) Skrb zanjo je preprosta.
- c) Je primerne velikosti.
- d) Dobil/a sem jo v dar.
- e) Drugo: _____

7. **Zakaj ste se odločili za nakup domače živali?**

- a) Zaradi družbe.
- b) Žival mi je na splošno všeč.
- c) Ker je eksotična.
- d) Ker tako lažje navezujem stike z ljudmi.
- e) Zaradi treninga.
- f) Drugo: _____

8. **Kaj po vašem mnenju spada pod pojem »skrb za žival«? (Možnih je več odgovorov.)**

- a) Hranjenje.
- b) Negovanje.
- c) Skrb za rekreacijo.
- d) Ljubezen in preživljanje prostega časa z živaljo.
- e) Drugo: _____

9. **Kaj od naštetega naredite vi? (Možnih je več odgovorov.)**

- a) Hranjenje.
- b) Negovanje.
- c) Skrb za rekreacijo.
- d) Ljubezen in preživljanje prostega časa z živaljo.
- e) Vse od naštetega.
- f) Nič od naštetega.

10. Kdo ima glavno vlogo pri skrbi za domačo žival v vašem gospodinjstvu?

- a) jaz
- b) mama
- c) oče
- d) brat ali sestra
- e) nihče
- f) Drugo: _____

11. Katera je tvoja najljubša žival?

12. Katere živali se bojiš oz. je ne maraš?

13. Zakaj se navedene živali bojiš ali je ne maraš?

- a) Z živaljo sem imel/a slabo izkušnjo.
- b) Živali na splošno ne maram.
- c) Z živaljo je imel slabo izkušnjo nekdo, ki ga poznam.
- d) Strah me je vseh živali.
- e) Drugo: _____

14. Ali si član kakšnega društva za zaščito živali?

- a) **DA**
- b) **NE**

15. Ali si vegetarijanec/ka?

- a) **DA**
- b) **NE**

16. Kakšen je tvoj odnos do nošenja krzna, usnja, slonovine?

- a) Takšne proizvode nosim.
- b) Ne maram takih proizvodov in jih ne nosim.
- c) Takšne proizvode imam a jih ne nosim.
- d) Do nošenja takih proizvodov nimam posebnega odnosa.

17. Kakšen je tvoj odnos do ljudi, ki nosijo krzno, usnje, slonovino?

- a) Takšnih ljudi ne maram.
- b) Te ljudi obsojam.
- c) Tudi sam sem eden izmed teh ljudi.
- d) Njihovega vedenja ne podpiram a jih ne obsojam.
- e) Do njih nimam posebnega odnosa.

18. Kaj misliš o poskusih na živalih?

- a) So potrebni.
- b) Niso potrebni.
- c) So nemoralni.
- d) So kruti.
- e) Do njih nimam odnosa.
- f) Za takšne poskuse sploh še nisem slišal/a.

19. Ali si bil kdaj udeležen pri dejanju, ki je na kakršenkoli način škodovalo živali?

- a) DA
- b) NE

20. Zakaj?

21. Ali to obžaluješ?

- a) DA
- b) NE

22. Ali si že slišal kdaj za kakšno kruto dejanje nad živaljo?

- a) DA Katero? Navedi primer: _____
-

- b) NE

23. Kakšen je tvoj odnos do takšnih dejanj?

- a) Na takšnih dejanjih ne vidim nič čudnega.
- b) Zdi se mi normalna (del odraščanja).
- c) Mislim, da je z mučitelji nekaj narobe.
- d) Do takšnih dejanj nimam posebnega odnosa.

24. Ali lahko navedeš žival oz. živalsko vrsto do katere ne bi imel oz. nimaš usmiljenja?

25. Ali veš, da lahko imajo živali lahko službe?

- a) DA
- b) NE

26. Obkroži pojme, ki so ti znani:

- a) pet terapija
- b) psi reševalci
- c) vodniki slepih
- d) psi, ki pomagajo invalidom
- e) bolniški psi

27. Ali misliš, da imajo živali koristno vlogo v človeški družbi?

- a) DA
- b) NE

28. Kakšen je tvoj odnos do živali?

- a) Imam jih rad/a.
 - b) Bojim se jih.
 - c) Ne maram jih.
 - d) Do živali nimam posebnega odnosa.
 - e) Drugo: _____
-

29. Zakaj meniš, da je tvoj odnos ravno takšen?

- a) Tako so me vzgojili.
- b) Imel/a sem negativno izkušnjo.
- c) Imel/a sem pozitivno izkušnjo.
- d) Na izoblikovanje mojega odnosa do živali je vplivala okolica v kateri živim.
- e) Z živalmi se še nisem srečal.
- f) Drugo: _____

30. Ali si že kje zasledil te naslove?

Kdo je umoril mačka a) DA b) NE

Skobca pohabil in še živega odvrigel a) DA b) NE

Mladostnico pogrizla rotvailerja a) DA b) NE

Mučenje v medicinske namene a) DA b) NE

Divjaško pobijanje delfinov a) DA b) NE

Ko klopi izpijejo kri...Prijavitelji trdijo, da se inšpektorji ne odzivajo a) DA b) NE

Napadalna psa a) DA b) NE

Neznanec je v gozdu zavrzel sto činčil a) DA b) NE

Kdo posiljuje ovce? a) DA b) NE

Slovenko leta obdolžili mučenja živali a) DA b) NE

Poginule živali so bile zastrupljene a) DA b) NE

Tudi kač, kuščarjev in papig se naveličajo a) DA b) NE

31. Ali so takšni naslovi in prispevki iz medijev vplivali na razvoj tvojega odnosa do živali?

- a) DA
- b) NE

Upava, da si v anketi užival/a.

Hvala za sodelovaje. Tvoji odgovori nama bodo v veliko pomoč.

[MSN Home](#) | [My MSN](#) | [Hotmail](#) | [Shopping](#) | [Money](#) | [People & Chat](#)

[Sign Out](#)_{rustri}

Web Search:

Hotmail

Today

Mail

Calendar

Contacts

ancka_m@hotmail.com

Reply | Reply All | Forward | Delete | Junk | Put in Folder ▼ | Print View | Save Address

From : <Bojana.Sturm@gov.si> | | | Inbox
Sent : Wednesday, February 22, 2006 8:55 AM
To : "anja mlakar" <ancka_m@hotmail.com>
Subject : Re: Raziskovalna naloga z naslovom ODNOS MLADIH DO @IVALI

POZDRAVLJENI !

Sem veterinarska inapektorica VURS, Območnega urad Celje, Izpostava Mozirje. Pri svojem delu na področju zaščite živali v dobrih petnajstih letih nisem imela primera mučenja l'ivali, ki bi ga povzročii mladi nepolnoletni imetniki l'ivali. Vse primere mučenja l'ivali, ki sem jih imela, so povzročili odrasli "odgovorni" ljudje. V vseh primerih so povzročitelji izviralni iz družin s socialnimi problemi, povzročeni z alkoholizmom. V teh primerih ljudje ne morejo skrbeti za sebe, kaj aele za svoje l'ivali. Pri svojem delu, kot veterinarski inapektor, pogrešam sodelovanje s socialnimi delavci, ki se največkrat na moja pisna opozorila in prošnje za pomoč pri reševanju teh zadev, ne odzovejo. V teh primerih so nesmiselne denarne globe, največkrat v teh primerih nadomeščamo socialne delavce, čeprav nismo v tej smeri izobraženi. Lep pozdrav Bojana Šturm, dr. vet. med.

| |

| | | Inbox

Get the latest updates from MSN

[MSN Home](#) | [My MSN](#) | [Hotmail](#) | [Search](#) | [Shopping](#) | [Money](#) | [People & Chat](#)

From : <Darja.Grimsic-Paulic@gov.si>
Sent: Monday, February 27, 2006 11:15 AM
To : "anja mlakar" <ancka_m@hotmail.com>
Subject: Re- Raziskovalna naloga z naslovom ODNOS MLADIH DO

Pozdravljeni!

V zvezi z vajinim dopisom vama podajam naslednjo razlago. Veterinarska uprava RS je organ, ki med ostalim nadzira tudi določila Zakona o zaačiti Hvali (Uradni list RS, a_t. 98/1999 in 126/2003). O svojem delu pišemo poročila iz katerih je razvidna samo frekvenca dela. Naše ugotovitve nihče ne analizira, zlasti ne iz sociološkega stališča. Od vseh vprašanj vama lahko odgovorim samo splošno in po spominu. Na področju, ki ga pokriva Območni urad Celje koliko se spomnimo, nismo obravnavali mladoletno osebo zaradi kršitev določil prej navedenega zakona.

Večji del prijav zaradi kršitev tega zakona se nanaša na podeželje. Največ prijav dobimo zaradi neustrezne reje psov na podeželju. Pri reševanju teh prijav opažamo da gre za različne poglede na USTREZNOST reje . MINIMALNI normativi za hišne Hvali so predpisani v Pravilniku o zaščiti hišnih hvali (Uradni list RS at 75/2005) in mi lahko zahtevamo, da lastniki svoje hvali drhjo v skladu s tem predpisom. Prijaviteljem se ti normativi večinoma ne zdijo zadostni.

Druga skupina prijav se nanaša na rejne žvali. Naša opažanja iz tega področja so da rejne žvali zanemarjajo na gospodarstvih kjer so lastniki ostareli tako, da ne morejo več skrbeti za žvali in so sami, nočejo jih pa prodati ter na gospodarstvih, kjer je lastnik sam in alkoholik.

Mogoče bi bilo dobro, da se s svojimi vprašanji obrnete tudi na Policijsko upravo, ki tudi obravnava zlasti kazniva dejanja iz domene zgoraj omenjenega zakona.

Želim vama obilico uspehov,

Darja Grimšič Paulič, dr.vet.med.

raziskovalno nalogo
z naslovom ODNOS MLADIH DO ŽIVALI pri predmetu sociologija.
Zanima naju, če
bi nama lahko pomagali pri nekaterih vprašanjih. Vedeli bi namreč
radi, če
bi nama lahko posredovali podatke o tem, kakšen je delež mladih
med
mučitelji živali. Zanima naju kako pogosta so takana dejanja,

sankcionirana (ali sploh so), katere živali so najpogosteje med
mučenimi ali
zlorabljenimi (domače/potepuške/divje), zakaj se ta dejanja sploh
pojavljajo
in ali se pogosteje pojavljajo pri mladih, ki izvirajo iz drulm
z različnimi
socialnimi problemi (alkoholizem, nasilje, zloraba) in če so bolj
pogosta v
mestih ali na podelelju (od kod izvira največ prijav veterinarski
inšpekciji
glede takšnih primerov). Na žalost ne veva na koga točno bi se
mogli
obrniti, upava pa, da ste Vi pravi naslov. Zanima naju, če bi
lahko naredili
intervju z enim od predstavnikov Vaše uprave in če je to možno,
naju zanima
tudi, kakana potrdila potrebujeva s strani šole.
V primeru, da nama takanih informacij ne morete posredovati, naju
zanima na
koga se lahko obrneva.
Najlepša hvala v naprej.
Lep pozdrav,
Anja Mlakar in Klara Kač